

IN DIT NUMMER:

De stukken voor de algemene ledenvergadering op zaterdag 24 november aanstaande in Utrecht (in de volksmond: eerste kongres-Democraat)

Interview met Eerste-Kamerlid Paula Wassen

De mening van een raadslid, dat er alleen voor staat

democraat

UITGAVE:

POLITIEKE PARTIJ DEMOCRATEN '66

zesde jaargang nummer zes

oktober 1973

Eindredakteur:

G. A. Spiering
Bernweg 65
Vlaardingen
Telefoon: 010-353785

Redaktiekommissie:

J. J. de Boer, P. C. Hooftstraat
125III, Amsterdam, telefoon: 020-
733430

T. J. J. G. Essers, Officiersvliet
48, Zwijndrecht, telefoon: 01850-
29006

P. A. van Gent, Molenweg 40,
Lunteren, telefoon: 08388-2831

Mevrouw W. A. Gouweloos-Bon-
gers, Reseda 8, Dordrecht, tele-
foon: 078-74019

J. Jansen Schoonhoven, Wagen-
weg 63, Haarlem, telefoon: 023-
320069

J. J. D. Kardol, Albert Schweit-
zerlaan 44, Haarlem, telefoon:
023-335839

Mevrouw S. Venema-Noordhoff,
A. G. M. van der Hoevenstraat 81,
Langeraar, telefoon: 01722-2992

Administratie:

Langestraat 61
Amsterdam
Telefoon: 020-226996

Advertentietarieven:

Hele pagina: bij één plaatsing
vierhonderd gulden, bij vijf plaat-
singen 350 gulden, bij tien plaat-
singen driehonderd gulden

Halve pagina: bij één plaatsing
250 gulden, bij vijf plaatsingen 225
gulden, bij tien plaatsingen twee-
honderd gulden

Kwart pagina: bij één plaatsing
honderdvijftig gulden, bij vijf
plaatsingen 135 gulden, bij tien
plaatsingen honderdtien gulden

Achtste pagina: bij één plaat-
sing negentig gulden, bij vijf
plaatsingen 87 gulden, bij tien
plaatsingen 85 gulden

Kopij

moet zijn getypt met een dubbele
spatie en niet meer dan vijftig
aanslagen per regel en moet aan-
getekend naar het redactie-adres
(Bernweg 65, Vlaardingen) wor-
den gezonden

Abonnement

is inbegrepen bij het lidmaat-
schap van D'66. Een abonne-
ment voor niet-leden van D'66
kost 25 gulden per jaar

Verschijs

in de eerste helft van elke maand
met uitzondering van (onder voor-
behoud) de maanden juli en au-
gustus

Druk:

Luna, Delft

VOORWOORD VAN DE PARTIJVOORZITTER

Het hoofdbestuur biedt u hierbij de eerste kongres-Democraat aan. Ter inleiding het volgende. Deze Democraat geeft een eerste indruk van wat u staat te wachten tijdens de algemene ledenvergadering op zaterdag 24 november aanstaande. Het is een overlappend programma, dat kunt u zo zien. Het hoofdbestuur heeft zich dat natuurlijk gerealiseerd. Maar toch wil het proberen tijdens dit kongres te bereiken wat op papier onmogelijk lijkt. Waarom?

Het probleem is tweeledig. In de eerste plaats menen wij dat geen enkel agendapunt zonder schade voor de partij (dus voor de leden) kan worden geschrapt of uitgesteld - dat zal ik nog toelichten. In de tweede plaats zijn wij door gebrek aan geldelijke middelen gedwongen niet alleen de toegangsprijs te verhogen (in strijd met vroegere besluiten), maar ook het kongres in tijd te bekorten tot één dag. De beperkingen die wij ons bij de behandeling van de diverse agendapunten tijdens het kongres moeten opleggen, zijn sterk van invloed geweest bij het opstellen van het kongresreglement dat u in deze Democraat vindt. Om dezelfde redenen is aan de regionale voorkongressen een groter belang toegekend dan bij vorige algemene ledenvergaderingen het geval was.

Over de agenda-punten. De interne organisatie en de structuur van D'66 behoeft wijziging - dat is al vele malen gekonstateerd, ook tijdens de laatste algemene ledenvergadering in Breda. Als wij van D'66 een beter en doelmatiger politiek instrument willen maken, moeten die veranderingen er nu komen. Het is op dit moment nog de vraag of alle voorstellen voor structuurwijziging kunnen worden behandeld, maar er moet in elk geval een begin worden gemaakt. De noodzaak

hiervan is op harde wijze nog eens aangetoond door de financiële misère die wij nu doormaken. Het spreekt vanzelf dat de financiële toestand van de partij, nog los van de wijzigingsvoorstellen, tijdens het kongres aan de orde moet komen.

Basisprogramma

De algemene ledenvergadering in Breda heeft door het aannemen van de resolutie 3 A4 opdracht gegeven voor het opstellen van een nieuw basisprogramma. De grondlijnen daarvan worden zichtbaar gemaakt in deze Democraat. De politieke betekenis van een nieuw basisprogramma binnen onze partij, maar ook voor andere partijen, met name de progressieve partners, behoeft niet te worden onderstreept. Het kongres zal zich daarom over het nu voorliggende konsept moeten uitspreken.

Het belang van het nieuwe basisprogramma voor de wijze waarop D'66 in 1974 de verkiezingen tegemoet gaat, is duidelijk genoeg. Daaraan moeten de kiezers ons herkennen. Hetzelfde geldt voor een ander agendapunt, het konsept voor het landelijk deel van de provinciale programma's.

Tenslotte is er de politieke situatie die we voor 24 november maar voor een deel kunnen voorspellen. Met zekerheid kan wél worden voorspeld dat de aktuele politiek ons allen - gewone leden, fracties en hoofdbestuur - tijdens het kongres zal bezighouden. Er is immers alle aanleiding. Terlouw presenteert zich voor het eerst als voorzitter van de Tweede-Kamerfractie, als opvolger van Van Mierlo - in Breda nog de onbetwiste leidsman. De algemene beschouwingen in het parlement zijn dan achter de rug - het kabinet-Den Uyl heeft zijn ware gezicht laten zien. De konfessionele partijen hebben hun stellingen ingenomen. D'66 heeft zijn regeringsgezinde fractie aangehoord, ook een kritische?

En dan de Partij van de Arbeid. Wat is de betekenis van de besluiten van het kongres van de PvdA op 14 en 15 september jongstleden? Voor de samenwerking van de drie progressieve partijen? Welke konsekwenties trekt D'66 daar uit? Over twee partijen krijgen wij pas meer duidelijkheid ná 24 november: want op diezelfde dag houden de PPR en de PSP hun algemene ledenvergadering.

Het is duidelijk dat het kongres op 24 november een nieuwe plaatsbepaling betekent voor D'66. Ik wed dat de meeste leden het kongres zullen bezoeken om te weten te komen waar D'66 nu staat in de Nederlandse politiek en waarheen het zich begeeft. Het wordt een belangrijk kongres, dat is zeker.

Waar staan de kongresstukken

kongresstuk nummer	staat op pagina
1	2
2	3
3	3
4	4
5	4
6	5
6a	5
6b	5
7	6
7a	7
8	11
9	18
10	4
11	21
12	3

UITNODIGING

voor de algemene ledenvergadering van D'66 op zaterdag 24 november 1973 in het Jaarbeurs-Kongrescentrum in Utrecht.

Konsept-agenda, zoals vastgesteld tijdens de hoofdbestuursvergadering van donderdag 20 september 1973:

- 9.00 uur: Opening;
 Benoeming commissies;
 Goedkeuring kongresreglement;
 9.30 uur: Toespraak door partijvoorzitter J. ten Brink;
 Financiën: a. Verslag van de financiële commissie en behandeling van de jaarstukken 1971-1972;
 b. Goedkeuring begroting voor 1974;
 c. Behandeling van en stemming over de wijzigingen van het huishoudelijk reglement met betrekking tot de financiën;

Strukturwijzigingen;

- 12.30 uur: Toespraak door voorzitter J. C. Terlouw van de Tweede-Kamerfractie;
 13.00 uur: Lunchpauze;
 13.30 uur: Diskussie over de aktuele politieke situatie;
 14.30 uur: Basisprogramma;
 Landelijk gedeelte provinciaal programma;
 17.30 uur: Uitslag verkiezingen;
 18.00 uur: Sluiting.

Opmerkingen

- Als de diskussie over de aktuele politieke situatie sterk uitloopt, zal de tijd beschikbaar voor het bespreken van het landelijk gedeelte van het provinciaal programma evenredig worden ingekort;
- Om drie uur sluit de stembus voor de verkiezing van leden voor het dagelijks bestuur in functie;
- De kongresleiding zal de vergadering voorstellen artikel twintig van het huishoudelijk reglement (tweederde meerderheid) van toepassing te verklaren op de voorstellen tot wijziging van de statuten.

Toegangsprijs

De toegangsprijs van de algemene ledenvergadering draagt achttien gulden per persoon. Het hoofdbestuur seft dat dit in strijd is met eerder genomen kongresbesluiten. De financiële situatie van de partij dwingt het hoofdbestuur echter een toegangsprijs te vragen, die de kosten van dit kongres volledig dekt. Die leden die zich op de kongresuitspraken van oktober 1972 willen beroepen, zullen na betaling van vijf gulden aan het kongres kunnen deelnemen.

Kandidaten gevraagd voor de rapportagekommissie

De rapportagekommissie bestaat uit vijf leden, die telkens voor de tijd van twee jaar worden gekozen. De kommissie kiest zelf haar voorzitter. De leden zijn thans D. Bark, K. Heller, A. J. Meerburg en J. W. van der Scheer. Officieel speelt verkiezing of herverkiezing pas tijdens het voorjaarskongres in februari volgend jaar.

Door het uitreden van G. Nootboom is echter tussentijds een vakature ontstaan, waarin moet worden voorzien. Het hoofdbestuur betreurt het dat de heer Nootboom om persoonlijke redenen tussentijds uit de rapportagekommissie is getreden. Kandidaten voor de opengevallen plaats kunnen zich tot dinsdag 23 oktober aanstaande 's middags twaalf uur aanmelden bij: Hoofdbestuur van D'66, Langestraat 61, Amsterdam.

De vier wensen van de rapportagekommissie

De rapportagekommissie maakt de leden er op opmerkzaam, dat de agenda voor de algemene ledenvergadering van 24 november 1973, voornamelijk als gevolg van beslissingen genomen door voorgaande kongressen, zozeer is overvoerd, dat het zelfs bij een tweedaags kongres de vraag is, of aan de leden voldoende informatie en gelegenheid tot diskussie zou kunnen worden gegeven, als basis voor het nemen van wijze beslissingen. Nu het kongres, als gevolg van de financiële toestand van de partij, maar één dag kan duren, meent de rapportagekommissie, dat de kans op voldoende informatie tijdens het kongres zelf, bij voorbaat uitgesloten kan worden geacht.

Anderzijds is de rapportagekommissie ervan overtuigd, dat geen van de vier hoofdonderwerpen van het kongres (nog langer) kan worden uitgesteld, omdat deze onderwerpen hetzij het voortbestaan van de partij aangaan (a. de structuur voorstellen= betere regionale vertegenwoordiging; b. de financiën), hetzij de motivatie van de leden (c. basisprogramma; d. landelijk gedeelte provinciaal programma). Ook kan naar het oordeel van de rapportagekommissie de volgorde van deze vier hoofdpunten niet worden gewijzigd.

Discipline

Of het kongres van 24 november in staat zal zijn de hele agenda toch goed af te werken, zal afhangen van twee factoren: a. of de leden zichzelf de nodige discipline weten op te leggen; b. van het verloop van de regionale kongressen, die meer dan tot nu toe zullen moeten dienen voor het verschaffen van de nodige informatie. De door de leden aan zichzelf op te leggen discipline behoort niet tot de zorgen van de rapportagekommissie, maar wat het verloop van de regionale kongressen betreft, speciaal als voorbereiding voor de algemene ledenvergadering, verzoekt de rapportagekommissie de leden het volgende:

- niet met nieuwe punten voor de kongresagenda aan te komen draven (hoewel dit volgens het tweede lid van artikel zestien van het huishoudelijk reglement tot drie weken voor het kongres mogelijk is);
- de diskussie zodanig te voeren, dat per onderwerp slechts één uitspraak in een amendement of motie wordt vastgelegd;
- op enig regiokongres afgestemde moties niet alsnog voor behandeling aan de algemene ledenvergadering voor te leggen;
- te zorgen, dat de rapportagekommissie de moties en amendementen bedoeld onder 2, op 23 oktober 12.00 uur in haar bezit heeft (Landelijk sekretariaat van D'66, Langestraat 61, Amsterdam).

Het rekening houden met deze verzoeken, zal het sukses van dit belangrijke kongres bepalen. Tijdens de regionale kongressen zullen de leden zich de informatie moeten verschaffen waardoor de kans op emotionele beïnvloeding en daarmee de kans op onzuivere beslissingen wordt verkleind.

J.W. VAN DER SCHEER

BETAAL NU UW

KONTRIBUTIE.

STRAKS IS HET

'TE LAAT

De voorbereidingen van het kongres in Utrecht

1. Tussen maandag 8 en zaterdag 20 oktober moeten de afdelingsvergaderingen en regionale voorkongressen worden gehouden. Naar aanleiding van artikel drie van het konsept-kongresreglement raadt het hoofdbestuur de afdelingen en de leden aan hun amendementen en moties voor de algemene ledenvergadering in te dienen via de regionale voorkongressen. Het hoofdbestuur verzoekt de afdelingen de discussies over de kongresstukken zo veel mogelijk te houden tijdens de regionale voorkongressen. Het is absoluut noodzakelijk gebleken een deel van de besluitvorming in verband met het grote aantal onderwerpen waarover de algemene ledenvergadering zich zal moeten uitspreken te verschuiven naar de regionale voorkongressen. In dit verband verwijst het hoofdbestuur naar artikel zes van het konsept-kongresreglement, dat luidt: De fungerend voorzitter heeft het recht spreektijd te verdelen en te beperken. De beslissingen van de voorzitters zijn bindend, behoudens onmiddellijk beroep op de algemene ledenvergadering die daarover dan stemt zonder discussie.

Het kongres kent per onderwerp ten hoogste twee termijnen. De spreektijd wordt toegewezen naar aanleiding van het ingeschreven aantal sprekers per termijn. In tweede termijn spreken slechts diegenen die in eerste termijn het woord hebben gevoerd.

2. Amendementen en moties voor de algemene ledenvergadering moeten uiterlijk dinsdag 23 oktober 's middags om twaalf uur zijn ingediend bij de rapportagekommissie (Langestraat 61, Amsterdam). In dit verband verwijst het hoofdbestuur naar artikel twee van het konsept-kongresreglement, dat luidt: De leiding van de algemene ledenvergadering laat deze vergadering beslissen of moties en amendementen die na dit tijdstip zijn ingediend in behandeling worden genomen. De aanwijzingen voor de in te dienen amendementen en moties zijn: alleen getypte tekst, de vellen eenzijdig typen, een dubbele interlinie en een kantlijn van ten minste vier centimeter.

3. Leden van D'66 die zich kandidaat willen stellen voor het hoofdbestuur of de rapportagekommissie moeten ervoor zorgen, dat hun schriftelijke kandidaatstelling voor dinsdag 23 oktober 's middags om twaalf uur in het bezit is van het: Dagelijks bestuur van D'66, Langestraat 61, Amsterdam. Op de envelop vermelden "Kandidaatstelling".

4. Van dinsdag 23 tot en met zaterdag 27 oktober worden de ingediende amendementen en moties gesorteerd en wordt de kopij voor de tweede kongres-Democraat klaargemaakt.

5. De tweede kongres-Democraat verschijnt op of omstreeks donderdag 15 november.

Wanneer en waar zijn de regiokongressen?

Groningen: plaats en datum nog niet bekend;

Friesland: plaats en datum nog niet bekend;

Drente: plaats en datum nog niet bekend;

Overijssel: vrijdag 19 oktober 1973: 20.00 uur; De Leerenlamp, Almelostraat 2, Raalte;

Gelderland: zaterdag 20 oktober 1973: 10.00 uur; De Coehoorn, Coehoornstraat, Arnhem;

Utrecht: zaterdag 20 oktober 1973: 10.00 uur; Nieuwe Bibliotheek, Albert Cuyplaan 202, Soest;

Noord-Holland: zaterdag 20 oktober 1973: 10.30 uur; De Dieraekse, Raaks 1-3, Haarlem;

Zuid-Holland: plaats en datum nog niet bekend;

Zeeland: plaats en datum nog niet bekend;

Noord-Brabant: dinsdag 16 oktober 1973: 19.00 uur; De Lindeboom, Heuvelring 126, Tilburg;

Limburg: dinsdag 9 oktober 1973: tijd en plaats nog niet bekend.

Konsept-reglement voor het kongres

Vastgesteld door het hoofdbestuur, daartoe bevoegd krachtens het tweede lid van artikel zeventien van de statuten met inachtneming van de artikelen zeventien tot en met 21 van het huishoudelijk reglement.

Artikel 1:

Het kongres is een algemene ledenvergadering van D'66.

Artikel 2:

Amendementen en moties kunnen worden ingediend tot en met dinsdag 23 oktober 1973 's middags om twaalf uur bij het landelijk sekretariaat, Langestraat 61, Amsterdam. De leiding van de algemene ledenvergadering laat deze vergadering beslissen of moties en amendementen die na dit tijdstip zijn ingediend in behandeling worden genomen. Alle amendementen, ingediend door leden, moeten mede ondertekend zijn door ten minste vijf andere leden van D'66, dan wel zijn goedgekeurd door een afdelingsvergadering of een regionaal voorkongres.

De rapportagekommissie en de programmakommissie zien af van hun recht om - op grondslag van de vóór 23 oktober ingediende amendementen - ook tijdens de algemene ledenvergadering amendementen in te dienen.

Artikel 3:

Bij de behandeling van amendementen en moties, komen de amendementen en moties, aangenomen tijdens regionale voorkongressen, het eerst aan de orde.

Artikel 4:

De rapportagekommissie heeft het recht om:

- voorstellen van gelijke strekking samen te voegen;
- voorstellen van nauw verwante strekking, na overleg met de indieners ervan, te vervangen door één nieuw voorstel;
- voorstellen, die niet geheel duidelijk zijn geformuleerd, te voorzien van de juiste formulering, na overleg met de indieners.

Artikel 5:

Het kongres wordt geleid door drie voorzitters, aan te wijzen door het hoofdbestuur. Bij de behandeling van een onderwerp waarbij één van de voorzitters uit hoofde van enigerlei partijfunctie persoonlijk is betrokken, treedt deze niet als fungerend voorzitter op, zolang deze behandeling duurt.

Artikel 6:

De fungerend voorzitter heeft het recht spreektijd te verdelen en te beperken. De beslissingen van de voorzitters zijn bindend, behoudens onmiddellijk beroep op het kongres, dat daarover stemt zonder discussie.

Het kongres kent per onderwerp ten hoogste twee termijnen. Spreektijd wordt toegewezen afhankelijk van het ingeschreven aantal sprekers per termijn. In tweede termijn spreken slechts diegenen die in eerste termijn het woord hebben gevoerd.

Artikel 7:

De behandeling van moties en amendementen geschiedt als volgt:

- de indiener of een door hem aangewezen lid van D'66 geeft desgewenst een beknopte toelichting;
- de fungerend voorzitter verleent degenen, die zich volgens de bij de kongresleiding berustende sprekerslijst als spreker hebben opgegeven in volgorde van opgave het woord;
- het hoofdbestuur, de programmakommissie en de rapportagekommissie kunnen aan het kongres een advies omtrent het voorstel geven;
- de fungerend voorzitter brengt de amendementen in de volgorde van ingrijpendheid in stemming, daarna het al dan niet geamendeerde voorstel;
- de fungerend voorzitter brengt resoluties en moties over een bepaald agendapunt pas in stemming als alle resoluties en moties over dat agendapunt zijn toegelicht. De fungerend voorzitter bepaalt de volgorde waarin de resoluties of moties in stemming worden gebracht.

Artikel 8:

Het kongres begint met de aanwijzing van een stemkommissie en een notulenkommissie, op voordracht van de kongresleiding.

Artikel 9:

De stemkommissie registreert de uitgebrachte stemmen, beslist zonder beroep over de geldigheid daarvan en constateert de uitslag van de stemmingen.

Artikel 10:

Tenzij de statuten of het huishoudelijk reglement anders bepalen neemt het kongres besluiten met absolute meerderheid van stemmen, waarbij blanco stemmen van onwaarde zijn, met dien verstande dat bij stemming met de votometer het verschil tussen vóór- en tegenstemmen ten minste vijf procent moet bedragen.

Het kongres kan echter besluiten een besluit slechts te nemen met tweederde meerderheid van stemmen. Indien geen van de aanwezige leden stemming wenst, kan het kongres bij akklamatie een besluit nemen. Over niet in de agenda opgenomen onderwerpen kunnen geen besluiten worden genomen.

Artikel 11:

Ieder bij de stemming op het kongres aanwezig lid van D'66 kan één stem uitbrengen.

Artikel 12:

Stemming over personen geschiedt schriftelijk. Over zaken wordt gestemd op een door de kongresleiding te bepalen wijze.

Artikel 13:

In de gevallen betreffende de gang van zaken tijdens het kongres, waarin dit reglement niet voorziet beslist de kongresleiding, met inachtneming van de statuten en het huishoudelijk reglement.

Kongresstuk 6

Informatie over de financiën van D'66

Penningmeester

Na het aftreden van de heer P. P. A. van Rossum heeft een commissie ad hoc de zaken waargenomen. Deze commissie bestond uit J. ten Brink, Mevrouw R. E. van der Scheer-van Essen en J. Brand.

Op zaterdag 9 juni heeft het hoofdbestuur zijn lid R. P. ten Have tot penningmeester gekozen tot de algemene ledenvergadering van 24 november.

Maatregelen

Het bovengenoemd driemanschap heeft door het accountantsbureau Klijneveld, Kraayenhof en Co een onderzoek laten instellen naar de toestand van de financiën. Dit cijfermateriaal is op aanvraag te verkrijgen. De financiën van de partij bleken in een hoogst zorgelijke toestand te verkeren.

Teneinde hierin verbetering te brengen en zo mogelijk een onderzoek in te stellen naar de oorzaken van de ontstane situatie heeft het hoofdbestuur een advieskollege in het leven geroepen dat in de wandeling "de financiële commissie" wordt genoemd. Deze commissie bestaat uit de heren J. A. Nagtegaal, W. Kingma en A. Redeker. De adviezen van de zijn in nauw overleg met de commissie uitgevoerd. Het doel van deze maatregelen is onder meer door de tering naar de nering te zetten de schuldenlast te beperken. Om te komen tot delging van deze schuldenlast is intussen een financiële akte gestart.

Rapportage

Er zullen er onder u velen zijn die op deze pagina's uitvoeriger informatie verwachtten. Gezien echter onze beperkte middelen hebben wij hiervan moeten afzien. Er zal op zaterdag 13 oktober in Rotterdam een bijeenkomst plaatsvinden waar niet alleen alle cijfers beschikbaar zullen worden gesteld, doch waar ook gelegenheid is om opheldering te vragen aan de penningmeester en de financiële commissie.

Plaats, tijd en agenda vindt u afzonderlijk vermeld in dit blad als kongresstuk 6a. Deze bijeenkomst heeft mede ten

doel het agendapunt financiën van het kongres te ontlasten, door de overdracht van informatie aan belangstellenden. Het verslag van de financiële commissie is door ziekte van één van de leden van de commissie niet op tijd gereed gekomen. Dit verslag zal nu in de tweede kongres-Democraten worden gepubliceerd.

Jaarstukken 1971 en 1972

In verband met de schaarse ruimte in deze Democraten ten gevolge van de krappe financiën worden de jaarstukken hier niet afgedrukt. Ze zijn echter op aanvraag verkrijgbaar bij het landelijk sekretariaat (Langestraat 61, Amsterdam) en zijn op de bijeenkomst van 13 oktober en op het kongres beschikbaar.

Begroting 1974

Deze zal in konsept worden uitgereikt op 13 oktober en zal in definitieve vorm zijn terug te vinden in de volgende Democraten.

R. P. TEN HAVE

Kongresstuk 6a

UITNODIGING

aan afdelingspenningmeesters en andere belangstellenden voor een voorlichtingsbijeenkomst over de financiën van de partij.

Datum: zaterdag 13 oktober 1973

Tijd: 11.00 uur

Plaats: Palace-gebouw
Zomerhofstraat 15
Rotterdam

Agenda:

1. Verslag van de financiële commissie en de behandeling van de jaarstukken 1971 en 1972;
2. Goedkeuring van de begroting voor 1974;
3. Behandeling van en stemming over wijzigingen van het huishoudelijk reglement met betrekking tot de financiën.

Kongresstuk 6b

Voorstellen tot wijziging huishoudelijk reglement wat betreft de financiën

De tweede zin van het derde lid van artikel drie ("De minimum-kontributie bedraagt. . . . voor het kontributiejaar") vervalt.

Artikel 35 wordt gewijzigd in:

Jaarlijks na afloop van het verenigingsjaar laat de penningmeester de boeken van de vereniging controleren door een door het hoofdbestuur aangewezen registeraccountant. Het rapport van deze accountant wordt terstond overgelegd aan het hoofdbestuur en de financiële commissie.

Hoofdstuk vier sub D zal de titel dragen "FINANCIELE KOMMISSIE" en wordt als volgt gelezen:

61. Op voordracht van het hoofdbestuur benoemt de algemene ledenvergadering ten minste drie personen, die tezamen de financiële commissie vormen. De algemene ledenvergadering is vrij bij haar keuze van de voordracht van het hoofdbestuur af te wijken. Zij kan eveneens al dan niet op voorstel van het hoofdbestuur plaatsvervangende leden aanwijzen. De benoemde leden en plaatsvervangende leden blijven gedurende drie jaren in functie, tenzij zij eerder hun taak neerleggen, danwel door de algemene ledenvergadering daarvan worden ontheven. Afgetreden leden kunnen terstond opnieuw worden benoemd.

62. De financiële commissie vergadert ten minste éénmaal in de twee maanden en voorts zo dikwijls als de penning-

ZIE VERDER VOLGENDE PAGINA

meester en één lid of twee leden zulks verlangen met de penningmeester over de financiële aangelegenheden van de partij en dient hem van advies. Besluiten worden door de financiële commissie genomen met meerderheid van stemmen in vergaderingen, waarin ten minste twee leden aanwezig zijn, of indien meer dan drie leden zijn benoemd waarin op ten hoogste twee na alle leden aanwezig zijn. Besluiten kunnen eveneens met meerderheid van stemmen worden genomen, indien alle leden daarover schriftelijk, telefonisch of telegrafisch zijn gehoord. Van de vergaderingen worden schriftelijke notulen gehouden. De leden van de commissie kunnen te allen tijde kennis nemen van de boeken van de partij en zich laten inlichten door de penningmeester over de stand van zaken. De commissie brengt aan de algemene ledenvergadering advies uit over de goedkeuring en vaststelling van de begroting en jaarstukken.

63. Geen van de hoofdbestuursleden zal meewerken aan het aangaan van enige verbintenis ten laste van de partij of aan het doen van enige uitgave, waarvan het beloop of het belang een waarde van vijfhonderd gulden te boven gaat dan na verkregen goedkeuring van de financiële commissie. Indien een gevraagde goedkeuring wordt geweigerd is het hoofdbestuur - de financiële commissie gehoord - bevoegd om het besluit van de financiële commissie terzijde te stellen en de goedkeuring alsnog te verlenen. Van een dergelijk besluit wordt door het hoofdbestuur schriftelijk en gemotiveerd terstond aan de financiële commissie en vervolgens aan de eerstvolgende algemene ledenvergadering kennis gegeven. De financiële commissie kan een algemene machtiging geven aan het bestuur voor het aangaan van bepaalde verbintenissen en het doen van bepaalde uitgaven.

Kongresstuk 7

Regio staat centraal in nieuwe partijstructuur

Namens de organisatiecommissie wil ik u iets vertellen over de voorstellen tot structuurwijziging. Centraal bij deze voorstellen staat de interne democratisering en daarmee samen hangt een poging tot het verbeteren van de interne communicatie.

De uitgangspunten zijn:

1. De peilingen van het maart-kongres (stuk 102);
2. De financiële situatie van de partij;
3. De relatie tussen het aantal leden en het aantal partij-funkties enerzijds en het principe van de onverenigbaarheid van funkties anderzijds.

Konklusie

Na analyse van de bestaande structuur waarin de leden globaal in relatie staan tot zes "hogere" partij-organen - de algemene ledenvergadering, het dagelijks bestuur, het hoofdbestuur, de afdeling, de regio en de leden-steekproefvergadering - waarbij alleen de mogelijke hervorming van leden van het dagelijks bestuur en het hoofdbestuur een reëel dwangmiddel was, kwamen wij tot de konklusie dat er op drie punten verandering moet komen: 1. de regio, 2. het dagelijks bestuur en het hoofdbestuur, 3. het partijparlement (verder te noemen adviesraad, in verband met het misleidende karakter van het woord parlement).

Regiokongres

In de totale structuur komt de regio centraal te staan. Het regiokongres kiest een hoofdbestuurslid. Deze zal tot taak hebben het contact tussen hoofdbestuur en regio te onderhouden en het beleid van de partij aan de hand van kongresbesluiten en dergelijke uit te voeren en te ontwikkelen. De leden van het dagelijks bestuur worden allen tijdens de algemene ledenvergadering in functie gekozen. Het regiokongres kiest tevens zijn vertegenwoordigers in de adviesraad. Grootte, verdeelsleutel, bevoegdheden en taken hiervan zullen worden geformuleerd in alternatieve voorstellen. Tot slot kiest het regiokongres een regiobestuur. Dat bestuur draagt zorg voor: 1. het regiokongres, 2. de regiovergadering (daarop kom ik zo nog even terug), 3. het regionaal functioneren, zowel politiek als organisatorisch. De bevoegdheden van de regio worden vergroot - autonomie ten aanzien van zaken betreffende de regio - maar de algemene ledenvergadering blijft voortsnog het hoogste gezagsorgaan binnen de partij.

Regiovergadering

De regiovergadering - samengesteld uit vertegenwoordigers van de afdeling (bijvoorbeeld één vertegenwoordiger per afdeling) - heeft twee taken: 1. de communicatie tussen de afdelingen onderling en tussen de afdelingen en de overige partij-organen, 2. soortgelijke taken als de adviesraad maar dan op regionaal nivo.

Hopelijk zijn wij in staat u tijdens de regiovoorkongressen een nadere toelichting te geven. Mocht u nu al vragen of opmerkingen hebben, dan zoudt u mij een groot plezier doen deze nu al door te geven; telefoon: 02155-10424.

G. C. KAPER

internationaal kongres

giro

15 15 00

politieke gevangenen zuid vietnam

12-13 oktober 1973 - rai - a'dam

D'66 besluit 24 november tot een nieuw beleid.

Daar komen natuurlijk nieuwe leden van.

Maar die hebben daarvoor wel
een ruggesteuntje van u nodig!

Voorstellen voor een nieuwe partijstructuur door wijziging van statuten en huishoudelijk reglement

Hieronder vindt u de voorstellen tot structuurwijziging zoals deze zijn opgesteld in opdracht van het hoofdbestuur door een aantal leden van de organisatiekommissie. Om u een beeld te geven van de partijstructuur zoals die gaat worden, is deze hieronder in een diagram weergegeven.

Het was niet mogelijk het hele huishoudelijk reglement en de statuten zoals zij nu zijn op te nemen, maar wij hopen dat u met de vermelding van de integrale tekst van de te wijzigen artikelen toch een beeld krijgt van wat er op het spel staat. Moties en amendementen moeten voor dinsdag 23 oktober 's middags om twaalf uur aanwezig zijn bij de organisatiekommissie, Langestraat 61, Amsterdam. Het is wellicht te veel gevraagd, maar wilt u de moties en de amendementen artikelsgewijs indienen? Dit vergemakkelijkt het overzicht. Wanneer er sprake is van een aantal wijzigingen die nauw met elkaar samenhangen, dan kunt u volstaan met een splitsing in hoofdstukken.

Hoe de moties en de amendementen precies zullen worden

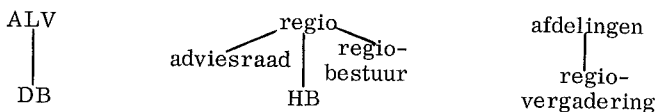
OUDE ARTIKEL:

behandeld is nog niet vastgesteld. Als richtlijn geldt voorlopig hoofdstuksgewijs, waarbinnen een splitsing kan worden gemaakt ten aanzien van groepen artikelen. Wij verzoeken u daarmee rekening te houden tijdens de regiokongressen.

Oude situatie:

Nieuwe situatie:

VOORGESTELDE NIEUWE ARTIKEL OF WIJZIGING:

STATUTEN

10-1: D'66 kent drie algemene organen, te weten; a. de algemene ledenvergadering, b. het hoofdbestuur, waarbinnen het dagelijks bestuur, c. de steekproefvergadering.

15: De leden van D'66 kiezen rechtstreeks tijdens een bij huishoudelijk reglement te bepalen wijze het hoofdbestuur.

21: De steekproefvergadering is de bijeenkomst van een representatieve steekproef uit de leden van D'66, welke met in achtneming van door of krachtens het huishoudelijk reglement te stellen regelen adviserende uitspraken kan doen.

23-4: Afdelingen zijn bevoegd eigen reglementen vast te stellen, mits deze geen bepalingen bevatten die in strijd zijn met de statuten en het huishoudelijk reglement van D'66.

"c. de steekproefvergadering" vervangen door "c. de adviesraad".

"rechtstreeks" vervalt.

De adviesraad is een Eerste- en Tweede-Kamerfractie en hoofdbestuur adviserend orgaan. Samenstelling en functies worden geregeld in het huishoudelijk reglement.

"afdelingen" vervangen door "afdelingen en regio's".

HUISHOUDELIJK REGLEMENT

HOOFDSTUK TWEE: ALGEMENE LEDENVERGADERING

1: De algemene ledenvergadering wordt ten minste twee maal per jaar door het hoofdbestuur bijeen geroepen en wel één maal in het tweede kwartaal en één maal in het laatste kwartaal;

12-2: Tijdens de in het tweede kwartaal te houden algemene ledenvergadering worden in elk geval de jaarrekening en de begroting behandeld;

12-3: Tijdens de in het laatste kwartaal te houden algemene ledenvergadering worden zonodig verkozen het hoofdbestuur en de commissies die op 1 januari daarop volgend in functie treden.

13: Voorts wordt de algemene ledenvergadering ter behandeling van één of meer aangegeven onderwerpen binnen drie maanden bijeen groepen op verzoek van; a. één van de Kamerfracties van D'66; b. vijf procent van de leden, waarvan niet meer dan éénderde uit dezelfde afdeling afkomstig is; c. de ledenvergadering van ten minste tien afdelingen, mits deze afdelingen over ten minste drie regio's zijn verdeeld.

14: Het hoofdbestuur kondigt elke algemene ledenvergadering uiterlijk zes weken van te voren aan, met dien verstande dat tussen de datum van verzending van de aankondiging en de opening van de algemene ledenvergadering ten minste zes weken liggen.

"twee maal" wordt vervangen door "één maal". Na "geroepen" vervalt.

Tijdens deze algemene ledenvergadering worden in elk geval de jaarrekening en de begroting behandeld. Zonodig worden verkozen het hoofdbestuur en de commissies die op 1 januari daaropvolgend in functie treden.

Vervalt.

Toevoegen: "d. de adviesraad, e. ten minste twee regiokongressen".

Een alternatief is: "d. de adviesraad, als zij daartoe met tweederde meerderheid besluit".

Beide keren "zes weken" vervangen door "acht weken".

16-2: Tot drie weken, of zoveel korter als het hoofdbestuur mogelijk acht, voor de aanvang van de algemene ledenvergadering kunnen onderwerpen aan de agenda worden toegevoegd op verzoek van: a. één van de Kamerfrakties van D'66; b. één procent van de leden, waarvan niet meer dan één derde uit dezelfde afdeling afkomstig is; c. de ledenvergadering van ten minste vijf afdelingen.

16-4: Het hoofdbestuur deelt uiterlijk een week voor de aanvang van de algemene ledenvergadering de toegevoegde agendapunten en de daarbij behorende toelichting aan alle leden mee.

17-1: Ieder lid heeft het recht amendementen en moties in te dienen, met dien verstande dat amendementen tot drie weken, of zoveel korter als het hoofdbestuur mogelijk acht, voor de aanvang van de algemene ledenvergadering kunnen worden ingediend. De leiding van de algemene ledenvergadering laat deze vergadering beslissen of een motie, die na deze termijn is ingediend in behandeling wordt genomen. Alle amendementen door leden ingediend moeten mede zijn ondertekend door ten minste vijf andere leden van D'66, dan wel door een afdelingsvergadering zijn goedgekeurd.

21-2: Stemming over personen geschiedt schriftelijk. Met een schriftelijke stemming wordt gelijkgesteld stemming door middel van een elektrisch of mechanisch systeem.

HOOFDSTUK DRIE: HOOFDBESTUUR

23-1: Het hoofdbestuur bestaat uit 21 leden en wordt door de algemene ledenvergadering gekozen.

23-2: De voorzitter, de vice-voorzitter, de sekretaris en de penningmeester worden in functie gekozen. Indien de algemene ledenvergadering niet kan komen tot de verkiezing van één of meer van deze hoofdbestuurleden, dan kiest het hoofdbestuur deze leden uit zijn midden.

23-3: De in bijlage A, onder III van het huishoudelijk reglement omschreven methode moet bij hoofdbestuurverkiezingen worden gevolgd.

24-1: Het dagelijks bestuur bestaat uit ten minste vijf en ten hoogste negen leden. Over het aantal beslist het hoofdbestuur.

24-2: Het dagelijks bestuur wordt gekozen uit en door het hoofdbestuur, met dien verstande dat de voorzitter, de vice-voorzitter, de sekretaris en de penningmeester er deel van uit maken. Het hoofdbestuur is bevoegd binnen het dagelijks bestuur een tweede vice-voorzitter en een tweede sekretaris aan te wijzen.

24-3: Het hoofdbestuur wijst uit zijn midden een kontaktpersoon aan per regio, het betrokken regiobestuur gehoord.

toevoegen; "d. de adviesraad; e. ten minste één regiokongres".

"drie weken" vervangen door "vier weken".

Het dagelijks bestuur deelt uiterlijk tien dagen voor de aanvang van de algemene ledenvergadering de toegevoegde agendapunten en daarbij behorende toelichtingen mee aan de afdelingen.

Toevoegen:

16-5: Dispensatie van lid één tot en met vier van artikel zestien kan worden verleend door de vergadering van hoofdbestuur, Eerste- en Tweede-Kamerfraktie en regiovoorzitters.

Tijdens de algemene ledenvergadering kunnen moties en amendementen worden ingediend die zijn goedgekeurd door ten minste een regiokongres, met dien verstande dat ieder lid tijdens de algemene ledenvergadering moties kan indienen die betrekking hebben op de agendapunten die volgens lid twee en lid vijf van artikel zestien aan de agenda zijn toegevoegd.

Stemming over personen geschiedt schriftelijk. Hierbij is artikel twintig niet van toepassing.

Het hoofdbestuur bestaat uit twintig leden, te weten negen leden van het dagelijks bestuur en elf regionale hoofdbestuurleden.

Het dagelijks bestuur wordt tijdens de algemene ledenvergadering in functie gekozen volgens de methode van bijlage D van het huishoudelijk reglement.

Elke regio kiest een hoofdbestuurslid. De verkiezing geschiedt schriftelijk volgens de methode van bijlage D van het huishoudelijk reglement.

Het dagelijks bestuur bestaat uit een voorzitter, een vice-voorzitter, een penningmeester, een sekretaris algemeen, een sekretaris organisatie, een sekretaris politiek, een sekretaris programma, een koördinator raads- en statenfrakties en een koördinator publiciteit. Het dagelijks bestuur heeft binnen het hoofdbestuur de uitvoerende taak.

De taak van de voorzitter omvat ten minste het geven van partijpolitieke voorlichting, het coördineren en stimuleren van dagelijks bestuur en hoofdbestuur, het leiden van de vergaderingen van hoofdbestuur en dagelijks bestuur en het in overleg opstellen van de agenda voor vergaderingen van hoofdbestuur en dagelijks bestuur.

De vice-voorzitter vervangt de voorzitter bij diens afwezigheid. In overleg met de voorzitter neemt hij, afhankelijk van kwaliteit en interesse, taken van hem over.

Toevoegen:

24-4: De taak van de penningmeester omvat ten minste het opstellen van de begroting en het realiseren van de begroting, het toezicht op het innen van de landelijke kontributie, hij heeft de verantwoordelijkheid voor de boekhouding en de andere financiële administratie en hij stelt de financiële jaarstukken op.

24-5: De sekretaris algemeen heeft ten minste tot taak de behandeling van de in- en uitgaande post en hij maakt de notulen van dagelijks bestuur en hoofdbestuur.

24-6: De sekretaris organisatie is ten minste verantwoordelijk voor de gang van zaken op het landelijk sekretariaat, voor de organisatie binnen de partij en voor de ledenadministratie. Hij brengt één keer per jaar verslag uit aan de algemene ledenvergadering.

25: Ieder lid van D'66 kan zich zelf of een ander lid, mits dit zich daartoe bereid verklaart, kandidaat stellen voor het hoofdbestuur.

26: De gelegenheid tot kandidaatstelling vangt aan onmiddellijk na aankondiging van de datum van de algemene ledenvergadering en eindigt drie weken voor genoemde datum, of zoveel korter als het hoofdbestuur mogelijk acht. Kandidaten moeten worden opgegeven aan het landelijk sekretariaat. De kandidaatstelling moet vergezeld gaan van de ondertekende vragenlijst als bedoeld in artikel negentien van de statuten.

27-1: Bij de kandidaatstelling stelt iedere kandidaat op door het hoofdbestuur te verstrekken formulieren de volgende persoonlijke gegevens ter bekendmaking aan de leden beschikbaar: a. personalia, b. gegevens omtrent lidmaatschap en functies binnen de partij.

27-2: Het hoofdbestuur zorgt ervoor dat een zakelijke samenvatting van deze gegevens tijdig voor de algemene ledenvergadering ter beschikking van alle leden wordt gesteld.

28-2: Het hoofdbestuur treedt telkens voor ten minste de helft af.

28-3: Een hoofdbestuurslid is slechts één maal onmiddellijk herkiesbaar, met dien verstande dat nooit meer dan de helft van de door de algemene ledenvergadering verkozen zittende hoofdbestuursleden kan worden herkozen. Indien een groter aantal zich voor herverkiezing beschikbaar stelt, worden van hen die het voor verkiezing vereiste stemmen-aantal hebben behaald de overigen met de hoogste stemmenaantallen verkozen verklaard.

30-c: de organisatie van openbaar tussentijds overleg tussen 1e enerzijds de Kamerfrakties en anderzijds leden, aanhangers en belangstellenden van D'66; dit geschiedt ten minste twee maal per jaar; 2e enerzijds het hoofdbestuur en anderzijds vertegenwoordigend van afdelingen en regio's; dit geschiedt ten minste één maal per jaar; 3e de Kamerfrakties het hoofdbestuur en vertegenwoordigers van de landelijke werkgroepen gezamenlijk; dit geschiedt ten minste één maal per jaar.

31: Het hoofdbestuur wijst uit zijn midden een groep van drie tot vijf leden aan, waarvan ieder ten aanzien van één of meer werkgroepen coördinerend en stimulerend optreedt. Deze hoofdbestuursleden brengen gezamenlijk van hun werkzaamheden verslag uit aan het hoofdbestuur en desgevraagd aan de algemene ledenvergadering.

33-2: De functie van het hoofdbestuur wordt in dit geval (na een motie van wantrouwen) waargenomen door de voorzitters van de negen qua ledental grootste afdelingen, met dien verstande dat de functie van penningmeester wordt ugeoefend door de kaskommissie tot het tijdstip waarop een nieuwe penningmeester in functie treedt. Het waarnemend hoofdbestuur moet binnen een termijn van drie maanden nieuwe hoofdbestuursverkiezingen houden. Het waarnemend hoofdbestuur geeft van de verdeling van de functies zo spoedig mogelijk kennis aan de leden.

24-7: De sekretaris politiek heeft ten minste tot taak de coördinatie van de politieke activiteiten van het hoofdbestuur, het onderhouden van kontakten met de Kamerfrakties en andere politieke groeperingen. Hij brengt één maal per jaar verslag uit aan de algemene ledenvergadering.

24-8: De sekretaris programma heeft ten minste tot taak zorg te dragen voor de continuïteit van de programmatische activiteiten van D'66, in samenwerking met de programma-kommissie.

24-9: De coördinator raads- en statenfrakties heeft tot taak het coördineren van de activiteiten van de raads- en statenfrakties.

24-10: De coördinator publiciteit heeft de verantwoordelijkheid voor alle interne en externe communicatie van de partij, met uitzondering van wat betreft de Kamerfrakties en de bij uitstek politieke voorlichting.

25-1: Ieder lid van D'66 kan zich zelf of een ander lid, mits dit zich daartoe bereid verklaart, kandidaat stellen voor het dagelijks bestuur.

25-2: Ieder lid van een regio kan zich zelf of een ander lid van die regio, mits dit zich daartoe bereid verklaart, kandidaat stellen als regio-hoofdbestuurslid.

"kandidaatstelling" vervangen door "kandidaatstelling voor het dagelijks bestuur";

"drie weken" vervangen door "vier weken".

"kandidaatstelling" vervangen door "kandidaatstelling voor het dagelijks bestuur".

"hoofdbestuur" vervangen door "dagelijks bestuur".

Een hoofdbestuurslid is slechts één maal onmiddellijk herkiesbaar.

Vervalt.

1e en 2e vervallen.

De voorgestelde tekst luidt:

30-c: de organisatie van openbaar tussentijds overleg tussen de Kamerfrakties, het hoofdbestuur en vertegenwoordigers van de landelijke werkgroepen gezamenlijk; dit geschiedt ten minste één maal per jaar.

Vervalt; wordt artikel pro memorie.

De dagelijkse gang van zaken wordt afgehandeld door het dagelijks bestuur, dat binnen drie maanden de algemene ledenvergadering bijeen roept om een nieuw dagelijks bestuur te kiezen. De regio's kiezen binnen drie maanden hun nieuwe regio-hoofdbestuursleden, die tegelijk met het nieuwe dagelijks bestuur in functie treden.

34: Als de plaats van de voorzitter, de vice-voorzitter, de sekretaris of de penningmeester tussentijds vakant komt, wijst het hoofdbestuur uit zijn midden een opvolger aan totdat tijdens de eerstvolgende algemene ledenvergadering door verkiezing in de vakature wordt voorzien. Als de plaats van enig ander hoofdbestuurslid tussentijds vakant komt, wordt tijdens de eerstvolgende ledenvergadering een opvolger gekozen.

Als de plaats van een lid van het dagelijks bestuur tussentijds vakant komt, wijst het hoofdbestuur uit zijn midden een opvolger aan totdat tijdens de eerstvolgende algemene ledenvergadering door verkiezing in de vakature wordt voorzien. Als de plaats van een regio-hoofdbestuurslid tussentijds vakant komt kiest de regio tijdens zijn eerstvolgende kongres een opvolger.

HOOFDSTUK ZES: DE STEEKPROEFVERGADERING vervalt in zijn geheel en ervoor in de plaats komt

HOOFDSTUK ZES: DE ADVIESRAAD

77-1: De adviesraad is een bijeenkomst van regionaal gekozen leden, die adviserende uitspraken kan doen over vraagstukken van landelijk politieke en organisatorische aard. (Een alternatief is, dat de adviesraad bindende adviezen aan het hoofdbestuur kan geven).

77-2: De adviesraad neemt zijn besluiten met enkelvoudige meerderheid. (Alternatieven: a. met tweederde meerderheid, b. de adviezen aan het hoofdbestuur zijn bindend als ze met tweederde meerderheid tot stand komen).

77-3: De adviesraad kan besluiten het hoofdbestuur op te dragen een algemene ledenvergadering bijeen te roepen. (Alternatief: Dit kan slechts als het besluit met tweederde meerderheid van stemmen is genomen).

78-1: De adviesraad bestaat uit vijftig leden. Deze worden tijdens regiokongressen gekozen door middel van een schriftelijke stemming volgens de methode beschreven in bijlage C van het huishoudelijk reglement. (Alternatief: De adviesraad bestaat uit tachtig of honderd leden).

78-2: Elke regio kiest tijdens een regiokongres één lid van de adviesraad. De overige leden van de adviesraad worden eveneens door de regio's gekozen, zodanig dat het aantal van de overige leden dat een regio mag kiezen, evenredig is met het aantal leden in de regio. De verdeelsleutel wordt telkens in de maand januari vastgesteld door het hoofdbestuur. Elk regiobestuur kan binnen een maand nadat hem de verdeelsleutel ter kennis is gebracht in beroep gaan bij de geschillenkommissie. (Alternatieven: Wanneer de adviesraad bestaat uit tachtig of honderd leden, kiest elke regio minimaal twee, drie of vier leden en wordt de rest evenredig verdeeld).

78-3: Als de vaststelling van de verdeelsleutel aanleiding geeft tot wijzigingen in de samenstelling van de adviesraad, dan treden deze wijzigingen in werking direkt nadat de regio die meer leden mag afvaardigen naar de adviesraad, deze leden heeft gekozen tijdens een regiokongres en nadat het regiobestuur op de daarvoor bestemde formulieren dit ter kennis heeft gebracht van het hoofdbestuur.

78-4: Eventuele restzetels bij de verdeling van de overige leden van de adviesraad worden toegekend aan de regio's met de hoogste absolute rest.

78-5: De leden van de adviesraad worden gekozen voor een periode van één jaar en zijn maximaal twee keer onmiddellijk herkiesbaar. Ten allen tijde kan een regiokongres een motie van wantrouwen aannemen tegen één of meer van zijn vertegenwoordigers in de adviesraad. Daarop moet dit lid of moeten deze leden onmiddellijk aftreden. Wanneer na een motie van wantrouwen de hele afvaardiging van een regio moet aftreden, dan neemt de regiovoorzitter zijn taak waar tot het eerst volgende regiokongres.

(Alternatief: 78-6: Het lidmaatschap van de adviesraad is niet verenigbaar met enig andere partijfunctie of het zitting hebben in een vertegenwoordigend lichaam, behalve: a. het lidmaatschap van een afdelingsbestuur, b. het lidmaatschap van de gemeenteraad van een gemeente met minder dan honderdduizend inwoners.

Functies die niet in het huishoudelijk reglement zijn geregeld gelden niet als partijfunctie).

79-1: De adviesraad kiest een voorzitter, die tot taak heeft de vergadering te leiden. De verkiezing vindt schriftelijk plaats volgens de methode van bijlage D van het huishoudelijk reglement. De voorzitter blijft stemgerechtigd indien hij deel uitmaakt van de adviesraad.

79-2: De adviesraad kiest uit zijn midden een vice-voorzitter, die tot taak heeft de voorzitter bij diens afwezigheid te vervangen. De verkiezing geschiedt volgens de methode van bijlage D van het huishoudelijk reglement.

80-1: De adviesraad komt ten minste vier keer per jaar bijeen; hiervoor draagt het dagelijks bestuur zorg.

80-2: Daarnaast kan de adviesraad binnen één maand bijeen worden geroepen door: a. één van de Kamerfrakties, b. op verzoek van twintig procent van de leden van de adviesraad, c. op verzoek van vijf procent van de leden, mits niet een derde afkomstig is uit dezelfde afdeling, d. op verzoek van tien afdelingen, mits deze over ten minste drie regio's zijn verspreid, f. op verzoek van een regiokongres.

Het bijeen roepen van de adviesraad is een taak van het dagelijks bestuur.

80-3: Het dagelijks bestuur maakt de agenda van de vergadering ten minste acht dagen van te voren bekend aan de leden van de adviesraad en aan de afdelingen.

80-4: De agenda wordt vastgesteld door de voorzitter van de adviesraad. Op de agenda staan in de eerste plaats de punten van de indieners van het verzoek om de adviesraad bijeen te roepen. Voor zover naar het oordeel van de raad mogelijk en wenselijk is, kunnen tijdens de vergadering na afhandeling van de eerst genoemde agendapunten andere punten aan de orde komen.

81: Bij een vergadering van de adviesraad moeten door een vertegenwoordiger uit hun midden vertegenwoordigend zijn: a. het dagelijks bestuur, b. het hoofdbestuur, door een lid dat geen deel uitmaakt van het dagelijks bestuur, c. de Eerste-Kamerfractie, d. de Tweede-Kamerfractie, e. de rapportagekommissie.

82: De vergadering van de adviesraad regelt zijn eigen orde, met dien verstande dat a. de in artikel 81 genoemde vertegenwoordigers het recht hebben aan de beraadslagingen deel te nemen, b. alvorens de raad tot stemming overgaat, de overige aanwezige leden van D'66 het recht hebben hun standpunt uiteen te zetten.

HOOFDSTUK ZEVEN: AFDELINGEN

86: De afdeling heeft een bestuur van ten minste drie leden, dat direkt wordt gekozen in een schriftelijke stemming in de afdelingsvergadering.

86-1: het bestaande artikel 86.

86-2: De afdeling heeft een vertegenwoordiger in de regiovergadering, die direkt wordt gekozen in een schriftelijke stemming in de afdelingsvergadering. Hij kan worden beschouwd als lid van het afdelingsbestuur.

HOOFDSTUK ACHT: REGIO'S vervalt in zijn geheel en wordt gewijzigd in:

93-1: Een regio verenigt de leden woonachtig binnen het door het hoofdbestuur voor de regio vastgestelde gebied.

93-2: De algemene ledenvergadering is bevoegd in de grenzen van de regio's wijzigingen aan te brengen.

93-3: Het regiokongres wordt gevormd door de leden binnen de regio en is het hoogste orgaan van D'66 in een regio inzake alle aangelegenheden op regionaal politiek en organisato-

risch terrein, voor zover die niet door statuten of het huishoudelijk reglement aan andere organen zijn opgedragen.

93-4: Het regiokongres komt ten minste eenmaal per jaar, uiterlijk vijf weken voor een algemene ledenvergadering bijeen, ter voorbereiding daarvan.

93-5: Voorts wordt het regiokongres ter behandeling van één of meer aangegeven onderwerpen binnen zes weken bij-

- een geroepen op verzoek van:
- de provinciale statenfractie,
 - ten minste drie afdelingen,
 - de regiovergadering.

93-6: Ieder lid kan tot de aanvang van het regiokongres moties indienen betreffende de agenda en de agendapunten. Deze moties moeten mede zijn ondertekend door ten minste vijf andere leden van de regio.

93-7: Het regiokongres kiest: a. het regiobestuur, b. het regio-hoofdbestuurslid volgens de methode van bijlage D van het huishoudelijk reglement, c. haar vertegenwoordigers in de adviesraad volgens de methode van bijlage C van het huishoudelijk reglement.

94-1: Het regiobestuur bestaat uit vijf leden, waarvan de voorzitter de sekretaris en de penningmeester in functie worden verkozen volgens de methode van bijlage C van het huishoudelijk reglement. De overige leden worden gekozen volgens de methode van bijlage D van het huishoudelijk reglement.

94-2: Het regiobestuur heeft tot taak de organisatie van activiteiten op regionaal nivo, waaronder de organisatie van regiokongressen en regiovergaderingen.

94-3: Een lid van de regio kan zichzelf of een ander lid, mits dit zich daartoe bereid verklaart, kandidaat stellen als

regiobestuurslid.

94-4: De regiovergadering wordt gevormd door de vertegenwoordigers van de afdelingen en door het regiobestuur. Zij heeft tot taak de communicatie te bevorderen tussen de afdelingen onderling en tussen de afdelingen en het regiobestuur. Zij geeft adviezen over vraagstukken van regionaal politieke en organisatorische aard. Zij komt ten minste zes keer per jaar bijeen en wordt voorgezeten door de regiovoorzitter.

95-1: De kandidaatstelling voor regio-hoofdbestuurslid en voor regionaal vertegenwoordiger in de adviesraad kan geschieden tot de aanvang van het regiokongres tijdens hetwelk de verkiezing plaatsvindt.

95-2: Bij een regiokongres en een regiovergadering moeten het regio-hoofdbestuurslid en één van de vertegenwoordigers in de adviesraad aanwezig zijn.

95-3: Wanneer het regiokongres een motie van wantrouwen aanneemt tegen zijn regio-hoofdbestuurslid, dan treedt deze onmiddellijk af. Op voordracht van het regiobestuur benoemt het regiokongres staande de vergadering een vervanger die in functie blijft totdat tijdens het eerstvolgende regiokongres een opvolger wordt gekozen.

96: Het regiokongres stelt zijn eigen reglement vast, voorzover dit niet in strijd is met het bepaalde in statuten en het huishoudelijk reglement.

BIJLAGE D: METHODE VOOR DE VERKIEZING VAN EEN PERSOON IN FUNKTIE

De kandidaat die de absolute meerderheid van de geldig uitgebrachte stemmen heeft verworven, is gekozen.

Indien geen van de kandidaten de absolute meerderheid van de geldig uitgebrachte stemmen heeft verworven, is degene gekozen die de meeste van de geldig uitgebrachte stemmen heeft verworven, met dien verstande dat de termijn waar-

voor hij is verkozen is verstreken op de eerstvolgende bijeenkomst van het tot kiezen gerechtigde orgaan, tijdens de welke nieuwe verkiezingen mogelijk zijn.

Een lijst met kandidaten in volgorde volgens het op hen uitgebrachte aantal geldige stemmen wordt zo spoedig mogelijk bekend gemaakt.

BIJLAGE C

Toevoegen:

Deze methode kan ook worden gebruikt voor het kiezen van een groep personen. In dat geval: 1e moet in de verwijzing naar artikel 1-2 van bijlage A "hoofdbestuur" worden vervangen door "het orgaan dat de verkiezingen organiseert".

2e is het niet noodzakelijk dat de kandidaat die de eerste plaats op de lijst vervult de absolute meerderheid van de geldig uitgebrachte stemmen heeft behaald. 3e zijn die kandidaten verkozen die de eerste x plaatsen op de lijst bezetten, als x het aantal te vervullen plaatsen is.

MOTIE

De algemene ledenvergadering van D'66 - in Utrecht bijeen op zaterdag 24 november 1973 - draagt het hoofdbestuur op in afwachting van de koninklijke goedkeuring van de wijziging van de statuten, voorbereidingen te treffen die het mo-

gelijk maken dat onmiddellijk na de koninklijke goedkeuring de vandaag bepaalde structuurwijzigingen kunnen worden geëffektueerd; en gaat over tot de orde van de dag.

Kongresstuk 8

Rapport ter ondersteuning van de discussie over onze doelstellingen en uitgangspunten

TEN GELEIDE

Tijdens de algemene ledenvergadering in Breda werd een motie aangenomen (motie 3A4, ook motie-Ten Brink genoemd) waarin om een nieuw basisprogramma wordt gevraagd. Het beleidsplan 1971-1975 wordt verouderd genoemd, onder meer door het sindsdien verschijnen van het rapport van de Klub van Rome, gevolgd door het advies van de commissie-Mansholt. Opgemerkt wordt, dat met name in dit advies een problematiek aan de orde wordt gesteld van een zodanig gewicht, dat "een nieuwe formulering, herziening en uitbreiding van de doelstellingen" noodzakelijk is geworden.

Tijdens deze algemene ledenvergadering werd ook een (door de Kamerfrakties ingediende) motie aangenomen (motie 3A1) waarin een uitwerking van het beleidsplan wordt bepleit tot een ontwikkelingsplan op middellange termijn dat "een perspectief moet bieden voor een leefbaar Nederland als reactie op de zorgelijke analyses van de eindigende aarde".

Van de algemene ledenvergadering in Den Bosch (mei 1972) dateert nog een motie waarin wordt gevraagd om een samenvoeging van programma en beleidsplan in die zin dat het

programma in gekomprimeerde vorm als preambule kan dienen voor een periodiek te herzien beleidsplan. Beide stukken gezamenlijk zouden dan voortaan als programma worden aangeduid.

Het hoofdbestuur was van mening, dat bij de uitwerking van de twee moties de aanpak vanuit twee kanten zou moeten geschieden. Enerzijds zou moeten worden getracht vanuit een kijk op de politiek in totaal een visie op middellange termijn te ontwikkelen, anderzijds zouden vanuit de diverse deelgebieden, beleidsplan en Keerpunt 1972 onder de loupe worden genomen en zo nodig grondig worden gereviseerd. Ten behoeve van de "integrale" aanpak besloot de programmakommissie een centrale werkgroep in te stellen, terwijl in deze zin voorts werkgroepen landelijke politiek bezig zouden zijn, als uitvloeisel van een amendement op motie 3A4 om zoveel mogelijk leden van de partij bij de uitwerking te betrekken. Voor de aanpak vanuit de diverse deelgebieden zouden de landelijke werkgroepen (weer) in actie moeten komen. Tot inkongruente resultaten zou deze procedure

ZIE VERDER VOLGENDE PAGINA

niet behoeven te leiden daar alle werkgroepen over dezelfde basisgegevens beschikken. Volgens motie 3A4 zou het nieuwe basisprogramma vóór de eerstvolgende algemene ledenvergadering in ontwerp gereed moeten zijn, terwijl een in Breda door het hoofdbestuur overgenomen amendement op het politieke jaarverslag een programmakongres in het najaar van 1973 in het vooruitzicht stelt. Niettemin was men ten kongresse het er uiteindelijk over eens, dat op een zo korte termijn geen voldragen stuk zou kunnen worden afgeleverd. Tijdens de volgende algemene ledenvergadering zou bovendien de herstructurering van de partij de aandacht moeten krijgen omdat wegens tijdsgebrek dit onderwerp in Breda was blijven liggen. Men ging akkoord met de gedachte het programmakongres naar februari 1974 te verschuiven (tijdig vóór de statenverkiezingen) en als aanzet hierop tijdens de algemene leden-

HOOFDSTUK EEN: VERANTWOORDING

D'66 ontstond als reactie op een verouderd maatschappelijk bestel en een slecht functionerend politiek systeem. Dat bestel en dat functioneren waren derhalve het eerste aktieterrein van D'66. Dááróp richtten zich onze belangrijkste doelstellingen, dáárvóór gaven we zeer gedetailleerd middelen aan. Onze keuzen met betrekking tot de politieke problemen van elke dag leidden wij als het ware af van onze doelstellingen op beide primaire aktieterreinen. Omdat wij hadden gekozen voor een doorbreking van het oude bestel, ons verzet juist richtten op het onmondig houden van de burger, de paternalistische elementen in het bestel, het verstarrende effect van beslissingen van een overheid die wordt gezien en zichzelf ziet als "hoge autoriteit", waren die keuzen in het algemeen progressief, toekomst gericht, niet beïnvloed door de wens verworven posities te beschermen. Deze aktieterreinen zijn nog steeds belangrijk en worden in het licht van de nieuwe ontwikkelingen zelfs steeds belangrijker. Deze nieuwe ontwikkelingen hebben ons voorts gekonfronteerd met nieuwe aktieterreinen, die buiten of beter naast de hiervoor genoemden liggen: de problematiek van de Klub van Rome en alles wat daarmee samenhangt. Het rapport "De grenzen van de groei" heeft bij velen de ogen geopend voor de gevaren van onbelemmerde exponentiële groei (versneld toenemende groei), die zo kenmerkend is voor de maatschappelijke orde die wij thans kennen. Ondanks talrijke onvolmaaktheden, ondanks het buiten beschouwing laten van sociale ontwikkelingen, blijft de voornaamste waarschuwing van het rapport overeind staan: als gevolg van technische en maatschappelijke "vertragingen" in de reacties van de mens op veranderde omstandigheden, zet de exponentiële groei zich te lang voort. Als wij niet ingrijpen zullen wij daarom op de grenzen van de eindige aarde stuiten: vernietiging van het milieu, volledige uitputting van grondstoffen, akkaut tekort aan bouwland. Lang tevoren zullen deze grenzen zich in de vorm van maatschappelijke knelpunten manifesteren: onvrede, sabotage, oorlogen om grondstoffen, hongersnood. Gekonfronteerd met dit sombere perspectief moet een politieke partij zich bezinnen; met alle (bescheiden) middelen die haar ten dienste staan te zoeken naar, in konkrete maatregelen vertaalbare, oplossingen die erop zijn gericht deze noodlottige ontwikkeling te keren. Dat betekent een poging doen om de fundamentele oorzaken op te sporen en aan te pakken. Te vaak wordt bij het opdoemen van knelpunten gegrepen naar de methode van grensverlegging (de houding van: tegen die tijd vinden ze er wel wat op). Men neemt de direkte gevolgen

HOOFDSTUK TWEE: HET POLITIEKE KRACHTENVELD

Macht en gezag

Als wij politiek bedrijven, houden wij ons bezig met het ordenen van de samenleving op zo'n manier, dat iedere burger daarin zoveel mogelijk tot het geluk van de anderen en van zichzelf kan bijdragen. Deze ordening brengt een verdeling met zich mee van taken, van rechten en plichten, van vrijheid en gebondenheid. Hiermee hangen de gezagsverhoudingen samen. Tot op de dag van vandaag wordt er gezag gevestigd op basis van geweld, ouderdom, overerving, religie, rijkdom en kennis. Zij aan wie weinig of niets van deze machtsfactoren is toebedeeld - door hun fysieke konstitutie, door hun leeftijd, door hun ouderlijk milieu of ras, door hun godsdienstige

vergadering in november een discussie te houden over doelstellingen en uitgangspunten. Deze discussie zou dan tevens kunnen dienen als een kader voor het tevens aan de orde te stellen landelijk deel van het provinciaal programma. Dit rapport is bedoeld deze discussie tijdens de komende algemene ledenvergadering en de daaraan voorafgaande regionalkongressen te ondersteunen. Het is het resultaat van een aantal bijeenkomsten van de centrale werkgroepen en van een dag-lange gedachtenwisseling van deze groep met de landelijke werkgroepen en werkgroepen landelijke politiek. Een discussiestuk is nog lang geen basisprogramma, maar het kan wel een belangrijke stap in die richting zijn. Dit is het geval wanneer de algemene ledenvergadering op 24 november aan de hand van dit stuk er in slaagt zich in duidelijke zin over de politieke koers van D'66 uit te spreken.

weg. Het probleem wordt minder gevoeld maar bestaat nog en doet zich elders of op een ander tijdstip in verhevigde mate gelden. De noodzaak tot fundamentele maatregelen is in Nederland in versterkte mate aanwezig. Wij moeten daarbij bedenken dat ons land met zijn grote bevolkingsdichtheid, gelegen aan de mond van een aantal vervuilde Europese rivieren, met Japan en de Verenigde Staten, onder de grootste druk staat van milieu- en planologische verwoesting. Als in dit verband de term "gidland" wel eens wordt gebruikt, komt dit niet zo voort uit een pedagogisch kompleks, maar uit bittere noodzaak. D'66 heeft als zijn mening uitgesproken, dat economische groei als een autonome maatschappelijke doelstelling moet worden afgezworen. Dat heeft nogal wat gevolgen. Zo zal moeten worden aangegeven hoe in konkreto produktie- en konsumptiepatronen kunnen worden verschoven, zodat de natuur niet meer valt op "hoe meer hoe beter", maar op wat in het spraakgebruik wordt aangeduid met de term "welzijn" (de kwaliteit van het totale bestaan). In dit verband wordt wel eens de term "versobering" gebruikt, maar dat is een term die past in het huidige welvaartsdenken, waarvan wij nu juist af willen. Ten aanzien van de tot nu toe autonome ontwikkeling van de technologie betekent het dat politieke criteria zullen moeten worden geformuleerd ter besturing van deze ontwikkeling. De erkenning dat de economische groei niet de grote oplossing van alle problemen is en dat de exponentiële groei niet kan voortgaan, vormt voorts, naast andere argumenten een extra argument om haast te maken met een rechtvaardiger inkomensverdeling, zowel in Nederland als in de wereld. Kort gezegd impliceert het dat wij essentiële voorwaarden zullen moeten formuleren die tot een andere (economische) ordening van de maatschappij zullen leiden. Om die tot sta te brengen zullen in een aantal sectoren tijdelijk, maar misschien ook blijvend, diepgaande overheidsingrepen noodzakelijk zijn. Dergelijke ingrepen zullen alleen kans van slaagen hebben als ze worden gedragen door grote delen van de bevolking (een extra argument ten gunste van demokratisering). Dit betekent niet, dat met het nemen van (inleidende) maatregelen zou moeten worden gewacht tot de achterstand op het gebied van demokratisering is ingehaald. Wel dwingt het tot versnelling van het demokratiseringsproces, ook al zullen daardoor spanningen tussen centraliserende en decentraliserende krachten optreden.

of levensbeschouwelijke overtuiging, door hun armoede of door hun onwetendheid - verkeren daardoor buiten hun schuld in een minderwaardige positie: hun aandeel in de taakverdeling, hun rechten en hun vrijheid zijn van ondergeschikt belang; de gelegenheid tot gelukkig zijn of maken wordt hun amper geboden.

Nog steeds zijn er grote aantallen van dergelijke machtelozen. Op de verbering van hun positie behoort de politieke activiteit ten minste te zijn gericht. De notie dat de machthebber zijn gezag behoort te ontleen aan het mandaat van degenen over wie de macht wordt uitgeoefend en derhalve de praktijk van de machtsuitoefening voortdurend moet worden getoetst, is een elementaire notie van democratie. Het introduceert voor een politieke partij (dat is een verza-

meling mensen die zich heeft verenigd op een aantal samenhangende voorstellen voor ordening van de samenleving) de noodzaak een precies omschreven conceptie te hebben over de verdeling van de macht en de spelregels voor uitoefening van macht, als ook de noodzaak haar ideeën over ordening van samenleving voortdurend te herwaarderen en te herformuleren in het licht van de ontwikkelingen van en in de maatschappij. D'66 tracht aan beiden te voldoen.

Demokratisering

De verbetering van de situatie van de machtelozen, het tot stand brengen van een andere verdeling van de macht; het zijn niet anders dan twee mogelijke omschrijvingen van het begrip democratisering.

In het proces van democratisering kunnen zes stadia worden onderscheiden:

1. ageren;
2. onderhandelen;
3. afspraken maken;
4. indirect controleren;
5. direct controleren;
6. (mee)besturen

1-3: emancipatiefase
4-6: decentralisatie-
fase

De diverse sectoren van onze maatschappij, c. q. de diverse maatschappelijke processen bevinden zich veelal in verschillende stadia van democratisering. Demokratisering is een dynamisch proces. Het kent zijn sprongen voorwaarts, maar ook zijn tegenslagen.

Voorbeelden van maatschappelijke processen (sectoren) in verschillende stadia van democratisering:

agitatiestadium: kraakacties, milieugroepen, bezettingen;

onderhandelingsstadium: nationaal: de Stichting van de Arbeid internationaal: Verenigde Naties, UNCTAD;

afsprakenstadium: kollektieve arbeidsovereenkomsten, regeerakkoorden;

indirecte controlestadium: het huidige parlementair systeem, inspraakprocedures, congressen van de meeste politieke partijen;

directe controlestadium: het D'66-plan voor personeelsraden, sommige fakulteitsraden van universiteiten;

meebestuursstadium: kleine sub-fakulteitsvergaderingen, referendumvarianten.

Het ideaal-model van de zogenaamde participatiemaatschappij is de maatschappij waarin alle maatschappelijke processen zich in de zesde fase bevinden. De realiteit gebied te erkennen, dat dit een onbereikbaar ideaal is. Het is soms niet mogelijk steeds naar dat zesde stadium te streven, soms ook is het, gelet op de reikwijdte van de beslissingen niet eens gewenst.

Wij zien de ontwikkeling van de democratie in hoofdzaak in drie richtingen:

-de burgers moeten meer worden betrokken bij de politieke besluitvorming. Deze betrokkenheid kan onder meer worden bevorderd door hen in toenemende mate mede-verantwoordelijk te maken voor beleidsbeslissingen;

-in steeds meer samenlevingsverbanden (school, bedrijf, buurt) moeten de bestuursmaatregelen aan de instemming van de betrokkenen worden getoetst (de democratie houdt niet op bij het staatkundige);

-de kwaliteit van de raadpleging van de burgers moet voortdurend worden verbeterd. Hieraan zitten twee kanten. De wijze waarop de raadpleging gestalte krijgt behoeft voortdurend verbetering; meer openbaarheid, meer informatie. De wijze waarop de burgers zijn toegerust, om raadpleging zin te doen hebben, vergt voortdurende verbetering: beter onderwijs, betere motivatie.

De participatiemaatschappij

Ons uitgangspunt is de democratisering te bevorderen in alle drie eerder genoemde richtingen en een hoge graad van

HOOFDSTUK DRIE: LEEFBAARHEID IN SAMENHANG MET DE EKONOMISCHE GROEI

Klub van Rome-problematiek

Zoals in hoofdstuk twee al is gesteld, heeft het rapport "Grenzen van de groei" bij velen de ogen geopend voor de gevaren van een ongebreidelde groei van produktie en bevolking in de wereld. Het rapport houdt ons voor dat het milieu en de eindige voorraden aan de thans aangewende grondstoffen en energiedragers absolute grenzen zullen stellen aan de totale produktiemogelijkheden in de wereld. Een tweede be-

daadwerkelijk medebestuur van de burgers te verwezenlijken; de participatiemaatschappij.

Onze activiteiten zullen zich in de eerste plaats moeten richten op het op gang brengen, dan wel versnellen van de emancipatiefase van het democratiseringsproces, waarin de meeste maatschappelijke sectoren immers nog verkeren. Het aktierecht, het onderhandelingsrecht (te denken ware ook aan bepaalde geïnstitutionaliseerde vormen van bemiddeling en arbitrage) en het kontrakteringsrecht, moeten als (grond)rechten worden vastgelegd en uitgewerkt. Het antwoord op de vraag of de democratie in de toekomst een stabiele en dynamische regeringsvorm zal zijn, hangt in belangrijke mate af van het succes van de democratiseringsbeweging.

Als leidraad bij het zoeken naar wegen om de participatiemaatschappij te verwezenlijken geldt voor ons:

GEEN BELEID ZONDER KONTROLE. Naast elk besturend orgaan in politieke en sociaal-ekonomische samenlevingsverbanden van zodanige omvang, dat het ondoenlijk is alle betrokkenen rechtstreeks bij alle besluitvorming te betrekken, hoort een controle-orgaan te bestaan, samengesteld uit door alle betrokkenen aangewezen vertegenwoordigers. Bij elke beleidsdaad moet tegenspel mogelijk zijn van degenen die zich naar zo'n beleidsdaad moeten richten; niet alleen rechtens, maar ook materieel door toegankelijkheid van relevante informatie.

GEEN DUBBELROLLEN. Vaak komt het voor dat iemand in verschillende funkties wordt betrokken in een aantal samenhangende besluitvormingsprocessen. Een dergelijke opeenhoping van funkties maakt de besluitvorming ondoorzichtig en dus moeilijk te controleren, scheidt de dragers van dubbelrollen op met onderling tegenstrijdige, aan elk van de rollen verbonden eisen, en houdt deelneming van anderen tegen (voorbeeld: een lid van gedeputeerde staten als bestuurslid, vaak zelfs voorzitter, van provinciale raden of commissies, die onder meer het kollege van gedeputeerde staten adviseren over onderwerpen op zijn terrein - een provinciale jeugdraad bijvoorbeeld-). Het principe van onverenigbaarheid van funkties moet op het politieke terrein aanzienlijk worden uitgebreid en op het sociale en ekonomische terrein, waar het nog nauwelijks bestaat, versneld worden ingevoerd. De norm van scheiding van uitvoerende, wetgevende (en controlerende) en rechtsprekende macht, valt zeker ook op dit terrein.

HORIZONTAAL ORGANISEREN. Hoe groter een groep wordt, hoe kleiner de praktische mogelijkheden zijn om de groepsleden via een democratisch georganiseerde beslissingsprocedure tot hun recht te laten komen. In onze samenleving gaan we naar steeds grotere verbanden toe. Dit betekent dat besluiten worden genomen die steeds grotere groepen van mensen gelden. Horizontaal organiseren vermindert binnen een organisatorisch verband het aantal hiërarchische nivo's en verkleint de machtsverschillen daartussen. Hierdoor wordt een structurele voorwaarde voor decentralisatie geschapen en het verontrustende verschijnsel dat op een hoog nivo gedetailleerde bindende beslissingen voor de lagere nivo's worden opgesteld kan ermee worden tegengegaan.

Bij dit alles moet worden bedacht dat de ontwikkeling van de maatschappij, zeker als men die in een andere richting wil sturen, nooit volledig in de hand is te houden. Een harmonische ontwikkeling in de richting van de participatiemaatschappij is een droombeeld. Er zal zich wildgroei voordoen, sommige ontwikkelingen zullen snel gaan, andere stagneren. Als praktisch middel tegen ernstige verstoringen van de gewenste ontwikkelingsgang is het daarom goed in de gaten te houden dat voor elke kracht een redelijke tegenkracht aanwezig is en als dat laatste niet het geval is, de ontwikkeling daarvan bewust wordt gestimuleerd. Het Engelse begrip "countervailing power" dekt eigenlijk het best wat hier wordt bedoeld.

langrijke konklusie is dat hoe langer wordt gewacht met het nemen van de juiste maatregelen, hoe moeilijker het wordt om aan het gevaar te ontkomen. De maatregelen moeten bovendien op veel maatschappelijke terreinen tegelijk aangrijpen willen zij effectief zijn. In het hierna volgende willen wij voorlopig de omvang van de bevolking even buiten beschouwing laten. Gegeven de beperk-

ZIE VERDER VOLGENDE PAGINA

te aardse voorraden en het beperkte zelfreinigend vermogen van het milieu wordt het totaal van produktiemogelijkheden, die we in 't vervolg "produktieruimte" zullen noemen, bepaald door de mate waarin we milieuvriendelijk en/of grondstoffen- en energiebesparend produceren en door de mate waarin we produktiemogelijkheden aanwenden om het milieu te zuiveren, om materialen opnieuw te gebruiken (recycling) en om vervangende grondstoffen en energiebronnen te vinden. Met andere woorden de verdeling van de produktieruimte beïnvloedt de uiteindelijke omvang van de produktieruimte. Bovendien zijn er aan de produktieruimte absolute grenzen gesteld door het zelfreinigend vermogen van het milieu en de beperkte voorraden van onvervangbare stoffen. We zullen dan ook de totale produktie-omvang en de samenstelling van die totale produktie veel zorgvuldiger moeten vaststellen dan in het verleden.

Afnemende welzijnsbeleving

Naast deze klub van Rome-problematiek heeft de laatste jaren een ander (ermee in verband staand) verschijnsel een toenemende belangstelling gekregen. Dit verschijnsel kunnen we omschrijven als een steeds minder grote toeneming van ieders totale individuele welzijnsbeleving bij elke verdere groei van de (totale) produktie. Deze afnemende welzijnsbeleving per toegevoegde eenheid produkt heeft verschillende oorzaken waarvan wij de volgende willen noemen. Ten eerste een zekere mate van verzadiging met (traditionele) konsumptiegoederen; uiteraard treedt die verzadiging bij de hogere inkomensgroepen in sterkere mate op dan bij de lagere, zodat er bij hen ondanks de toenemende verzadiging nog steeds veel onvervulde wensen zijn.

Ten tweede een toenemende noodzaak om de nadelige effecten die zijn verbonden met een steeds grotere omvang van de produktie te kompenseren. Zo kunnen zwembaden (tot op zekere hoogte) het vies worden van het rivierwater kompenseren, geluidsisolatiemateriaal het steeds toenemende lawaai. Deze "kompenserende produktie" is nodig om de nadelige invloeden van het milieubederf die worden veroorzaakt door een hoger produktienivo te kompenseren maar vergeleken met de situatie van vóór de produktietoename leveren zij geen eigen bijdrage tot het welzijn.

Ten derde leidt de toenemende massaliteit van konsumptie voor de individuele konsument soms tot een daling van het aan die konsumptie verbonden genot. Zo was bijvoorbeeld voor de individuele autobezitter het zondagse autoritje vroeger nog een echt feest. Tegenwoordig is het dat niet meer door het lange file-rijden. Het totale welzijnsbeleven is dus niet evenredig toegenomen met het autobezit (produktie). Soms kan het gemiddelde welzijnsbeleven per auto weer een beetje worden opgevoerd door de verkeersvoorzieningen te verbeteren. De produktie van deze extra verkeersvoorzieningen kan men aangeven met de term "komplementerende produktie". (Het welzijnsbeleven komplementerende tot het vroegere gemiddelde nivo). We moeten hierbij aantekenen dat de noodzaak tot het verrichten van kompenserende en komplementerende produktie steeds sterker wordt gevoeld, omdat de groeiende produktie gepaard gaat met het opofferen van steeds schaarser wordende natuur.

Samenvattend kunnen we stellen dat de toeneming van het welzijnsbeleven per toegevoegde eenheid produktie teneert steeds geringer te worden, omdat de waarde van de laatste restjes vrije en schone natuur (in termen van traditionele konsumptiegoederen) stijgt naarmate zij zeldzamer worden. Dit uit zich onder meer in een toenemende kompenserende en komplementerende produktie. (Deze kunnen overigens niet altijd het geleden verlies herstellen).

Bewaking van de produktie-omvang

We hebben nu twee argumenten opgesomd om de omvang en de samenstelling van de produktie veel zorgvuldiger dan voorheen te bewaken. Die argumenten zijn de klub van Rome-problematiek en de afnemende welzijnsbeleving per toegevoegde eenheid produkt.

Bij de klub van Rome-problematiek gaat het om de afweging van de voordelen van de grotere produktie-omvang tegen de aan die produktie verbonden risico's van uigeputte voorraden en een vergiftigd milieu. De risico's die (nog net) aanvaardbaar worden geacht moeten konkrete gestalte krijgen in goed gefundeerde vervuiling- en uitputtingsnormen. In de praktijk zullen deze risico's onvermijdelijk worden afgewogen tegen de voordelen van de produktie.

De vervuilingnormen kunnen de vorm aannemen van een maximale toegestane vervuiling in een (nader te bepalen) gebied. (Deze maximale dosis kan ook op nul worden gesteld). Door heffingen per eenheid uitgeworpen schadelijke stof aan de vervuilers in rekening te brengen kan men in de meeste gevallen de totale vervuiling binnen de maximaal toelaatbare grenzen houden. Wanneer echter de betrokken goederen zeer prijsongevoelig zijn en bovendien niet via een ander produktieproces kunnen worden vervaardigd zal men zijn toevlucht moeten nemen tot verbods- en/of rantsoeneringsmaatregelen.

De uitputtingsnormen zijn een vertaling van de lengte van het tijdsbestek dat men beschikbaar acht om een alternatieve grondstof of energiebron te ontwikkelen. Tesamen met een schatting van de kosten die aan onderzoek en ontwikkeling van zo'n nieuwe grondstof of energiebron zijn verbonden bepaalt dit tijdsbestek de hoogte van de heffing die aan de gebruikers van deze grondstof of energiebron moet worden opgelegd. Bij de vaststelling van de toegestane vervangings-termijn zullen naast Klub van Rome-overwegingen ook (steeds meer) handelspolitieke overwegingen een rol (gaan) spelen. In het algemeen zullen de heffingen een beperking betekenen van de voor konsumptie beschikbare goederen, daarentegen zullen de investeringsgoederen en de anti-vervuilingsgoederen een groter deel van de beschikbare produktieruimte voor zich opeisen. Bovendien, en daar gaat het in deze paragraaf om, zullen de geproduceerde goederen in het algemeen duurder worden ten opzichte van de ongerepte natuur en ander, niet geproduceerde goederen. Hetzelfde produktiebeperkingseffekt moet worden verwacht van de heffingen die worden voorgesteld ter beperking van de produktie omvang op grond van het afnemend welzijn per toegevoegde eenheid produkt, waarover het volgende hoofdstuk handelt. Mocht de totale produktie de beschikbare produktieruimte blijven overtreffen, dan zal men zijn toevlucht moeten nemen tot verbodsbepalingen.

Bij de beperking van de produktie-omvang op grond van de afnemende welzijnsbeleving per toegevoegde eenheid produkt, gaat het erom de extra "netto-produktie", dat is de produktie verminderd met de hieraan verbonden noodzakelijke kompenserende en komplementerende produktie, af te wegen tegen de milieu-overlast die deze produktie (toch nog) met zich meebrengt en die niet door de kompenserende en de komplementerende produktie kan worden geëlimineerd. Eigenlijk zou bij elk nieuw projekt deze afweging moeten plaatsvinden. Maar er is ook al veel gewonnen als in de economische politiek niet meer zou worden gestreefd naar een zo groot mogelijk nationaal inkomen, zoals dit thans wordt gemeten, maar dat hiervoor het nationale inkomen onder aftrek van de kompenserende en de komplementerende produktie zou worden gekozen. Een nadeel is dat de kompenserende en komplementerende produktie alleen zeer arbitrair zijn vast te stellen, maar ons insziens is een arbitrair inkomensbegrip waarin op deze wijze rekening is gehouden met de daling van het welzijnsbeleven per toegevoegde eenheid produkt te verkiezen boven een exakt inkomensbegrip, waarin hiermee geen rekening is gehouden.

Bewaking van produktie-samenstelling

Niet alleen de totale omvang van de produktie, maar ook de samenstelling van de produktie moet veel zorgvuldiger worden bepaald dan tot dusverre gebeurde. Als instrumenten denken we ook hier aan het marktmechanisme en dan rantsoeneringsmaatregelen.

Het koopgedrag van de konsumenten is weliswaar geen volmaakte maar ons insziens de beste graadmeter van de voorkeuren van de konsumenten. De aanwending van de produktiemiddelen zal dan ook zoveel mogelijk door het marktmechanisme moeten worden bepaald. Een voorwaarde is dan wel dat de prijzen zoveel mogelijk een afspiegeling zijn van de totale kosten. Onder totale kosten worden niet alle bedrijfskosten verstaan, maar ook alle kosten die door de overheid (of derden) worden gemaakt ten behoeve van de voortbrenging van een produkt.

De milieuheffingen kunnen worden beschouwd als een weerspiegeling van de reinigingskosten of als een drempel met het uitgesproken doel een bepaald produktieproces te remmen, om zodoende de uitworp van een giftige stof binnen de perken te houden. Het spreekt dan ook vanzelf dat deze milieuheffingen naar verhouding van de vervuiling die de produktie van elk afzonderlijk produkt met zich mee brengt,

waar mogelijk moeten worden doorberekend in de kostprijs van elk afzonderlijk produkt.

Afgezien van enige technische moeilijkheden kleven er principiële tekortkomingen aan de hier voorgestelde doorberekening van de milieu- en grondstoffenheffingen. Sommige goederen kunnen zo prijsongevoelig zijn, dat de uitwerp van giftige stoffen of het verbruik van schaarse grondstoffen onvoldoende worden geremd, hoe hoog de heffing ook is. In dat geval zullen verbods- en rantsoeneringsmaatregelen (helaas) de enige uitweg zijn.

Een tweede probleem dat bij de doorberekening van de heffingen wordt opgeroepen betreft het elimineren van de ongewenste effecten op de herverdeling van de personele inkomens van de opgeroepen prijsveranderingen. Bij de formulering van het inkomensbeleid moet hieraan grote aandacht worden besteed. Te denken valt aan het per inkomensgroep (door middel van voor die groepen karakteristiek te achten konsumptiepakketten) toepassen van prijsindexeringen. Bovendien kunnen (inkomens-)subsidies worden uitgekeerd aan de lagere inkomensgroepen, die het hen mogelijk moeten maken elementaire, maar voor hen te duur geworden goederen te blijven kopen. Een inkomensverdeling die grote sociale spanningen oproept kan processen in werking stellen, die de verwerkelijking van de milieudoelstellingen in gevaar brengen.

Bij de verdeling van de produktieruimte over de verschillende goederengroepen kunnen we echter niet volstaan met het anteren van een (aangepast) marktmechanisme. Immers, zowel de producent als de konsument wegen bij hun besluitvorming slechts een beperkt aantal alternatieven af. Met name de maatschappelijke gevolgen van belangrijke veranderingen in het produktie- en consumptiepatroon als gevolg van hun beslissingen worden niet in hun beoordeling betrokken. En het zijn juist deze maatschappelijke gevolgen, die later zo'n dwingende invloed kunnen hebben op de verdeling van de produktieruimte over de verschillende goederen en op de omvang van de totale produktie. (Een voorbeeld is het

massaal gebruik van de auto. De producent en de koper van de auto zullen zich in het algemeen niet laten leiden door overwegingen als bijvoorbeeld de negatieve effecten van het massale autogebruik op de planologie en de leefbaarheid van de binnensteden. Maar op hun beurt hebben deze invloeden op de planologie de auto tot een bijna onmisbaar gebruiksvoorwerp gemaakt).

Vooraf nu het tempo van de toepassing van nieuwe technische kennis zo enorm hoog is geworden en de gevolgen daarvan zo onomkeerbaar, doet zich de behoefte gevoelen om een verantwoorde selectie te maken uit de produktiemogelijkheden die zich aan ons voordoen. Elke mogelijke toepassing van een belangrijke technische ontwikkeling zal in de toekomst mede moeten worden beoordeeld op zijn te verwachten maatschappelijke konsekventies. In navolging van wat er op dit gebied in het buitenland al gebeurt (Verenigde Staten, Engeland, West-Duitsland) zou een (overheids-) instelling moeten worden geschapen die deze "technology assesment" (wellicht te vertalen met "aspectenonderzoek") ter hand neemt.

Tot slot nog enige opmerkingen over de geografische verdeling van de produktieruimte. Doordat de geografische, economische en demografische omstandigheden over de wereld sterk uiteen lopen, is de produktieruimte plaatselijk sterk verschillend. In beginsel kunnen de milieu- en uitputtingsnormen (denk aan de handelspolitieke overwegingen, die bij deze laatste een rol kunnen spelen) per gebied uiteenlopen. Hier doen zich spanningsvelden voor zoals tussen een gelijkmatige internationale en regionale inkomstenverdeling en de mondiale, dan wel landelijke behoefte aan ongerepte natuurgebieden (Men denke hierbij bijvoorbeeld aan de doorslaggevende betekenis van de tropische regenwouden voor de zuurstofcirculatie op onze planeet). Voordat deze problematiek echter zinvol kan worden aangepakt, zullen meer gegevens beschikbaar moeten komen en zullen er internationale lichamen moeten komen met bindende bevoegdheden.

HOOFDSTUK VIER: DE SOCIAAL-EKONOMISCHE ORDE

(Door tijdgebrek is tot onze grote spijt dit hoofdstuk niet ingevuld. Liever dan in grote tijdnood nog het één en ander bij elkaar te harken hebben wij gemeend dit hoofdstuk maar geheel open te laten en voor het, aan het eerstvolgende pro-

grammakongres aan te bieden, definitieve ontwerp-basisprogramma in te vullen. Overigens is, zowel uit de tekst van hoofdstuk drie als uit hoofdstuk zeven wel een aantal hoofdlijnen omtrent dit onderwerp te konstrueren).

HOOFDSTUK VIJF: MENTALITEITSVERANDERINGEN

(Zie opmerking bij hoofdstuk vier).

HOOFDSTUK ZES: POLITIEKE PLAATSBEPALING

Er zijn veel politieke partijen die zich in wezen beperken tot het behartigen van groepsbelangen. Er zijn weinig partijen die van deze realiteit een pretentie maken. Integendeel, men pleegt de ideeën waarvoor men staat tot alle sektoren van het maatschappelijk leven door te denken en uit te breiden, een integrale visie op mens en maatschappij te ontwikkelen. Op zich is daartegen geen bezwaar, het vergroot de mogelijkheden tot samenwerking tussen niet geheel gelijk gerichte groeperingen (bijvoorbeeld in een regering). Wel bezwaarlijk (want verstarrend) is het verschijnsel dat veel politieke programma's zijn ingebed in een gesloten systeem van waarden en dogma's, waardoor de integrale visie op mens en maatschappij plotseling iets sakraals krijgt en de programma's verworden tot blauwdrukken voor een betere maatschappij, aldus het proceskarakter van de maatschappelijke ontwikkeling miskennend.

Sommige partijen zijn ontstaan doordat groepen burgers, die zich in een machteloze positie bevonden (zie hiervoor hoofdstuk twee onder "Demokratisering") zich hebben verenigd teneinde een rechtvaardiger aandeel in het maatschappelijk leven te verwerven: de emancipatiepartijen. Juist omdat zij minder waren bevoordeeld en om de effectiviteit van hun acties te verhogen kozen zij zich leiders die zij vertrouwden en in wezen blanco volmachten gaven (eigenlijk beleid zonder controle!); een paternalistisch element in dit soort partijen. PvdA, KVP en ARP zijn in meerdere of mindere mate erfenamen van emancipatiebewegingen van respectievelijk de arbeiders en van religieuze groeperingen. Los van de vraag of emancipatiepartijen moeten voortbestaan nadat de emancipatie is voltooid (men kan beweren

dat de verdediging van de bereikte emancipatie een nieuw doel is) zit er in elk geval een element van "veroudering" in deze bewegingen omdat opvattingen en methoden uit de eigenlijke "strijdperiode" nog lange tijd hun stempel op de partijen met een emancipatie-historie blijven drukken. Gekonfronteerd met de emancipatiebewegingen veranderde ook het gezicht van de partijen die de belangen van de traditionele machthebbers vertegenwoordigden. In niet onbelangrijke mate werd de tactiek bepaald door het "redden wat er valt te redden". Men ging inzien (althans deed zich zo voor), dat er onrechtvaardige "bijverschijnselen" van de maatschappelijke ontwikkeling waren, die bijsturing behoeften. Men trachtte intussen zelf aard en tempo van de veranderingen te bepalen. Dit is nog steeds de tactiek van partijen die gevestigde belangen vertegenwoordigen.

Logische volgende stap in deze ontwikkeling was het ontstaan van politieke bewegingen die zich niet inzetten voor de (politieke) emancipatie van bepaalde bevolkingsgroepen of de verdediging van gevestigde belangen, maar uitgaande van de politieke volwassenheid van de burger hun verzet richten op de trekken van paternalisme en geslotenheid in maatschappij en politieke structuur. (Men zou provo het startpunt van deze stroming kunnen noemen). Waar staat D'66 nu als het gaat om de benadering van de twee reeds geschetste problemen, demokratisering en ontwikkeling van een andere visie op economische groei (hier even beperkt tot de noodzaak van een geïntegreerde milieubeleid)? In de politieke discussie houdt schematiseren het

ZIE VERDER VOLGENDE PAGINA

gevaar in van vertekening van de werkelijkheid. Toch menen wij dat een globale indeling, aan de hand van de methodiek waarmee verschillende politieke stromingen deze problemen benaderen, de plaats van D'66 in het politieke krachtenveld van vandaag kan verduidelijken.

A. DE TRADITIONELE MACHTHEBBERS, DE BEZITTERS, DE GEZAGSGETROUWEN.

Kenmerkende opvattingen (op de twee genoemde terreinen): Democratie is een goede zaak, maar voornamelijk op staatkundig terrein, niet te veel op andere terreinen (bedrijven, universiteiten, scholen). De problematiek van milieuverontreiniging en uitputting van grondstoffen moet niet worden overdreven. De bescherming van de vrije, partikuliere, ondernemingsgewijze produktie, het partikulier initiatief, de konsumentenvoorkeur via het marktmechanisme, de bestaande vormen van economische groei, tegen de machtsuitbreiding van de overheid, heeft zeer hoge prioriteit. Beoordeling: Het streven naar een echte democratische samenleving ontbreekt, waardoor met name de huidige willekeurige machtsverdeling, machtskoncentraties (onder andere bij bestuurders van grote bedrijven en fondsen) gehandhaafd blijft. De milieu- en de grondstoffenproblematiek worden in het algemeen als ondergeschikte, snel te overkomen probleempjes gezien, waardoor met name de bereidheid ontbreekt de overheid effectieve bevoegdheden te geven op dit terrein. De kollektieve sektor (onderwijs, sociale voorzieningen en dergelijke) dreigt achter te blijven. Aanhang: Deze opvattingen zijn terug te vinden bij de overgrote meerderheid van VVD, DS'70 en CHU, delen van KVP en ARP en bij de rechtse splinterpartijen.

B. DE MAATSCHAPPIJ-OMWENTELAARS, DE REVOLUTIONAIRES.

Kenmerkende opvattingen: Democrativering van de gehele samenleving is in principe juist, oplossing van milieu- en grondstoffenproblemen is urgent. De overheid, als centrum van de macht, kan snelle oplossingen afdwingen. Verovering daarvan is zeer belangrijk. Alles moet onder strenge overheidscontrole worden gebracht; partikulier initiatief is verdacht; nationalisaties zijn vereist; het marktmechanisme werkt slecht, vanwege de onrechtvaardige inkomensverdeling en de macht van "het groot kapitaal"; de overheid moet derhalve onder parlementaire controle vast stellen (althans in hoofdlijnen) wat er zal worden geproduceerd. Beoordeling: De problemen van democratisering en milieuverontreiniging en grondstoffenschaarste worden gezien, maar het is de vraag of niet de verkeerde oplossingen worden aangedragen. De wens tot snelle "en dus" centraal geleide veranderingen komt ten dele voort uit diepgeworteld wantrouwen tegen de traditionele machthebbers en/of de noodzakelijkerwijs paternalistische traditie van (met name) de arbeiders-emancipatiebeweging. Men constateert bijvoorbeeld een stuk ongecontroleerde feitelijke macht bij banken en verzekeringswezen en kiest als middel voor de wél aanvaardbare doelstelling "onder controle brengen van de anonieme macht van financiële giganten", het ondoelmatige middel van de nationalisatie. Deze opvatting impliceert een sterke burokratie, de moeilijkheid om rekening te houden met de wensen van de konsument, de bemoeilijking van effectieve parlementaire controle op de zich als een olievlek uitbreidende burokratisering, terwijl de milieu- en grond-

stoffenproblematiek niet automatisch worden opgelost en de democratisering de fakto bemoeilijkt.

Aanhang: Deze opvattingen zijn terug te vinden bij CPN, PSP, delen van PPR en PvdA.

C. DE VOORSTANDERS VAN DE PARTICIPATIEMAATSCHAPPIJ.

Kenmerkende opvattingen: Democrativering van de hele samenleving is noodzakelijk, oplossing van milieu- en grondstoffenproblemen is urgent. De burger wordt voor vol aangezien. Raadplegings- en medebeslissingsmogelijkheden moeten worden verruimd. De overheid behoudt de uiteindelijke verantwoordelijkheid en de uiteindelijke controle ten aanzien van het maatschappelijk gebeuren. Waar en zo veel als mogelijk moet de keuzevrijheid van de burger, met name ten aanzien van konsumptie worden behouden. De maatschappelijke activiteiten moeten zoveel mogelijk worden verricht door, of in overleg met, de betrokken burgers, in gedemocratiseerde organisaties. De konsumenten beïnvloeden de produktie door middel van een aangepast en verbeterd prijsmechanisme. De overheid stelt de kollektieve voorzieningen veilig. De economische groei is ondergeschikt aan het streven naar verzekering en waar nodig verbetering van de kwaliteit van het totale bestaan (welzijn in het spraakgebruik). Zo groot mogelijke decentralisatie is gewenst. Beoordeling: De problemen van democratisering en van milieuverontreiniging en grondstoffenschaarste worden gezien. Gepoogd wordt een samenleving tot stand te brengen waarin partikulier initiatief en overheidsinitiatief evenals partikuliere verantwoordelijkheid en overheidsverantwoordelijkheid elkaar aanvullen, een samenleving waarin de burgers meer gelegenheid tot de direkte deelneming in de besluitvorming krijgen dan bij de tweede pool, een samenleving waarin een machtsspreiding en machtsevenwicht bestaat tussen overheid en burgers, tussen bestuurders en leden van organisaties. Aan machtsspreiding wordt zo'n belang gehecht dat deze zelfs wordt toegepast als dit tot een zekere mate van inefficiëntie zou kunnen leiden. (bijvoorbeeld niet één uitvoeringsorganisatie voor aanvullende pensioenen maar meerdere door de spaarders beheerde pensioenfondsen). De goede funktionering van dit maatschappelijke bestel is in sterke mate afhankelijk van de opvattingen in stelling en vorming van de burgers (grote verantwoordelijkheid); een zwak punt of juist het sterkste? Op economisch gebied vertoont dit bestel enige overeenkomst met het Joegoslavisch stelsel. Aanhang: Deze opvattingen zijn terug te vinden bij de meerderheid van D'66, grote delen van PvdA en PPR en sommigen uit de konfessionele partijen. D'66 is ontstaan als uiting van verzet tegen de situatie waarin de burger onmondig werd gehouden, zowel door allerlei gevestigde machten, die een gematigd beleid voorstaan dat mondjesmaat de noodzakelijk gebleken maatregelen neemt (toestaat), als door de radikale maatschappij-omwentelaars, die menen geen tijd te hebben voor overleg met de burger. D'66 tracht de problemen van vandaag te benaderen vanuit de denktrant die past bij de participatiemaatschappij. Omdat wij deze methodiek ook herkenden en herkennen bij belangrijke delen van PPR en PvdA hebben wij gekozen voor samenwerking met deze partijen. Een nieuwe grote progressieve volkspartij moet deze opvattingen als uitgangspunt nemen.

HOOFDSTUK ZEVEN: BIJLAGE

In deze bijlage zal als illustratie een beeld worden gegeven van een mogelijke programmatische uitwerking van de geschetste hoofdlijnen. Omdat de aanpassing van het program-

ma en het beleidsplan door de werkgroepen nog niet is voltooid, moesten de voorbeelden beperkt blijven tot enkele terreinen.

1. Doelstellingen van D'66

Voor ons land en - waar mogelijk - andere landen bij te dragen tot de geestelijke en materiële ontplooiing van alle mensen, ongeacht hun levensvoertuiging, maatschappelijke afkomst of sekse. Hiertoe wordt met name gestreefd naar een radikale democratisering van de samenleving en een goed milieubeheer. De produktie van goederen en diensten is on-

dergeschikt aan deze doelstellingen. Democrativering houdt naast de invoering van nieuwe bestuursregels voor de organisaties van overheid en burgers onder meer in de totstandkoming van goed onderwijs, een goede gezondheidszorg en een billijke welvaartsverdeling.

2. Toepassing met betrekking tot de democratisering

2.1 DEMOKRATISERING BEDRIJFSLEVEN

2.1.1. Invoering medebeslissingsrecht (vetorecht) voor de personeelsvertegenwoordigingen in de middelgrote en grote bedrijven voor alle ingrijpende besluiten en voor de benoeming van de direktieleden.

2.1.2. Invoering gekozen personeelsraden bij de overheidsdiensten en -bedrijven met aan de overheidstaak aangepaste bevoegdheden.

2.1.3. Regeling bedrijvenwerk van de vakverenigingen (recht op vrijheid van vereniging en recht op vrijheid van

meningsuiting voor werknemers in de bedrijven).

2.1.4. Bevordering experimenten met werknemers-zelfbestuur, waarbij de beheersrechten door de leden van de arbeidsorganisatie worden uitgeoefend en kapitaal op kontraktuele basis wordt aangetrokken. Hierbij zou bijvoorbeeld aan aandeelhouders alleen het recht kunnen worden gegeven invloed uit te oefenen op de besturing van de onderneming als zij zich gedurende langere tijd kontraktueel aan de onderneming verbinden. In dit kontrakt moet ook worden vastgelegd op welke beleidsterreinen het bestuur aan hen verantwoordelijk is verschuldigd.

2.1.5. Bevordering experimenten met alternatieve werkorganisatievormen op basis van zo groot mogelijke individuele en groepszelfstandigheid, zowel in het bedrijfsleven als bij de overheid.

2.1.6. Regeling representativiteit van vakorganisaties (bijvoorbeeld kategoriale organisaties) op grond van getalsverhoudingen.

2.1.7. Hervorming publiekrechtelijke bedrijfsorganisaties.

2.2. DEMOKRATISERING SOCIALE FONDSEN (INKLUSIEF INKOMENS- EN VERMOGENSSPREIDING)

2.2.1. Invoering van het "pensioen- en spaarloonplan van D'66".

2.2.2. Invoering van het "ziektelastenverzekeringsplan van D'66".

D'66 wil de uitvoering van de nieuwe volksverzekeringen tegen ziektekosten en tegen arbeidsongeschiktheid, de in te voeren aanvullende pensioenplicht en de toekenning van spaarloon in handen leggen van door de verzekerden of spaarders zelf aan te wijzen fondsen (keuzevrijheid), beheerd door bestuurders die door dezelfde groepen worden gekozen. Deze fondsen moeten daarbij voldoen aan de door de overheid te stellen eisen van doelmatigheid en beheer.

3. Toepassing met betrekking tot de inkomensverdeling

3.1. MOTIVERING STREVEN NAAR INKOMENS- EN VERMOGENSSPREIDING

3.1.1. De ontplooiingsmogelijkheden van de burgers zijn, behalve van persoonlijke aanleg en vormingsmogelijkheden, sterk afhankelijk van de hoogte van de inkomens. Grote inkomensverschillen zijn daarom in een democratische samenleving onaanvaardbaar.

3.1.2. De geringe economische groei die in verband met de milieuproblematiek en de grondstoffenschaarste nog mogelijk zal blijken te zijn, is waarschijnlijk vrijwel geheel nodig voor de groei van de door D'66 gewenste kollektieve voorzieningen (zoals onderwijs). Verbetering van de inkomenspositie van achtergebleven groepen - zoals pensioenrekkers, mensen met minimum-inkomens, vrouwen en jongeren - kunnen alleen dan tot stand komen als de reële inkomens van de hogere inkomensgroepen enigszins achteruitgaan, hetgeen tot een bepaalde inkomensnivellering leidt.

3.1.3. Om door middel van het prijsmechanisme de konsumentenvoorkeur goed tot zijn recht te laten komen is een inkomensspreiding noodzakelijk; bij grote inkomensverschillen wordt de voorkeur van de konsumenten met kleine inkomens weggedrukt door die van de konsumenten met hoge inkomens.

3.2. VERGELIJKINGSBASIS

Veel ruzie en gekrakeel over inkomens bestaat omdat een verantwoorde vergelijkingsbasis ontbreekt of niet wordt gebruikt (bijvoorbeeld: vergelijken van gedeeltelijke arbeidsinkomens met elkaar, zoals salarissen van werknemers en ambtenaren zonder de kosten en de hoogte van pensioenaanspraken mee te tellen). Nodig is een goede vergelijkingsbasis voor de inkomens en vermogens van werknemers, ambtenaren en zelfstandigen. Dit betekent onder meer: 1. de werkgeversbijdragen moeten worden opgenomen in de persoonlijke arbeidsbeloning; 2. de pensioenpremies en de pensioenaanspraken moeten worden meegerekend bij de bepaling van het arbeidsinkomen; 3. er moet rekening worden gehouden met de fiskale diskriminaties, zoals bij de pensioenpremies tussen werknemers en zelfstandigen (deze diskriminaties moeten uiteraard verdwijnen).

3.3. DOELSTELLINGEN

3.3.1. Beperking grote inkomensverschillen: streven naar inkomensverdeling met verhouding tussen minimum en ma-

Uitvoering door meerdere fondsen is misschien minder efficiënt dan uitvoering door één uitvoeringsorganisatie onder staatskontrolle. Dit aksepteren wij (tot bepaalde grenzen) teneinde een te grote machtsakkumulatie tegen te gaan (het gaat om het beheer van vele honderden miljarden guldens) en een betere demokratisering van de uitvoering te verkrijgen.

2.3. DEMOKRATISERING RUIMTELIJKE ORDENING EN WONINGBEHEER

2.3.1. Inspraak van de bevolking bij de beleidsvoorbereiding van ruimtelijke plannen met name bij stadsvernieuwing (geen beslissing door kolleges van burgemeester en wethouders en gemeenteraden over sloopplannen zonder inspraak van de wijkbewoners vóór af). De huidige inspraakmogelijkheden achteraf (bezwaarschriften, beroep, hoger beroep) zijn onvoldoende en weinig effectief. Verder moet worden voorgeschreven dat bij belangrijke ruimtelijke projekten (bijvoorbeeld: bedrijfsvestigingen) de milieu-effecten openbaar worden gemaakt.

2.3.2. Bevordering eigen woningbezit en gemeenschappelijk bezit van woningen; demokratisering woningbouwcorporaties (onder meer door afschaffing van de stichtingsvorm); vorming van bewonersvertegenwoordigingen per kompleks huurwoningen.

ANDERE ONDERWERPEN VOOR DEMOKRATISERING VAN BELANG, WAARONDER:

2.4. Onderwijs

2.5. Vrijheidsrechten
Justitie

2.6. Huisvesting

2.7. Kultuur

Recreatie

Sport

2.8. Staatsrecht

} nader uit te werken in definitief basisprogramma

ximum netto-inkomen (van volwassenen in volledige dagtaak van 1 : ?).

3.3.2. Binnen de grenzen van 3.3.1. beloning van inspanningen bij de arbeid (rekening houdend met bezwarende omstandigheden).

3.3.3. Wegnemen van belemmeringen in de persoonlijke ontplooiing van ieder.

3.3.4. Terugdringen van de inflatie; besparingen bevorderen.

3.4. MIDDELEN

3.4.1. Onderwijsbeleid; zo groot mogelijk deelname-percentage aan middelbaar en hoger onderwijs.

3.4.2. Arbeidsmarktbeleid; 3.4.1. en 3.4.2. hangen ten nauwste samen; door goede afstemming zal het ontstaan van grote schaarste in bepaalde beroepsgroepen worden voorkomen en daardoor zal een oorzaak van grote inkomensverschillen worden weggenomen.

3.4.3. Anti-monopoliebeleid: aanbod van hoog gekwalificeerde arbeid mag niet worden beperkt door verenigingen van bepaalde beroepsbeoefenaren (broederschappen, orden, instituten en dergelijke).

3.4.4. Openbaarheid inkomens.

3.4.5. Toepassing overleg- en beslissingsprocedures (overheid, werkgeversorganisaties, werknemersorganisaties, inclusief kategoriale organisaties van bijvoorbeeld hoger personeel, zelfstandigenorganisaties, konsumentenorganisaties); hoger personeel opnemen in kollektieve arbeidsovereenkomsten.

3.4.6. Beïnvloeding van de verdeling van de groei van het nationaal inkomen.

3.4.7. (Her)verdeling van de bestaande inkomens met gebruikmaking van de jaarlijkse inflatie-aanpassingen.

3.4.8. Geleidelijke aanpassing van de inkomensverhoudingen door middel van "incidentele loonsverhogingen" (onder meer ten aanzien van het minimumloon).

3.4.9. Beheersing van honoraria en overige inkomens bij zelfstandigen (prijzen).

3.4.10. Maatregelen in de kollektieve sektor.

3.4.11. Inkomensoverdrachten door middel van sociale verzekeringen.

3.4.12. Belastingwetgeving; loon- en inkomstenbelasting waarin opgenomen de premies van de volksverzekering-

ZIE VERDER VOLGENDE PAGINA

gen; vermogens- en successiebelasting; integratie kinder-
bijslag en kinderaftrek tot één systeem waarbij de hogere
inkomensgroepen (vrijwel) geen gezinssubsidie ontvangen.
3.4.13. Pensioenwetgeving; invoering aanvullende pensi-
oenplicht (door middel van het "pensioen- en spaarloonplan

van D'66" zal naast de AOW een door persoonlijke bespa-
ringen opgebracht pensioenstelsel ontstaan, dat van grote
betekenis kan zijn voor de inkomens- en vermogenssprei-
ding).

3.4.14. Studiefinanciering.

4. Toepassing met betrekking tot de milieuproblematiek

4.1. Opstelling van meerjarenplannen voor het milieube-
heer gericht op het handhaven en herstellen van het milieu,
verlenging van de levensduur van goederen en het bevorde-
ren van een "kringloopeconomie", dat wil zeggen een pro-
duktie waarbij afvalstoffen zoveel mogelijk weer als grond-
stoffen worden gebruikt waardoor uitputting van grondstof-
fen wordt tegengegaan.

4.2. Toepassing van het principe "de vervuiler betaalt".
Op grond hiervan heffingen op vervuilende productieproces-
sen en eindprodukten.

4.3. Invoering verscherpte bepalingen milieuwetgeving (bo-
demverontreiniging, grondwater, geluidshinder, afvalmate-
rialen, bestrijdingsmiddelen, mijnwet) waarbij het gebruik
van bepaalde schadelijke productieprocessen of -stoffen
wordt verboden.

4.4. Invoering van meer bevoegdheden voor de centrale o-
verheid op het gebied van de ruimtelijke ordening om bin-
nen een systeem waarin regionale afweging van werkgele-
genheid en milieu plaatsvindt, in te grijpen als regionale
planologische beslissingen boven-regionale consequenties
hebben (zogenaamde nationale bestemmingen). Voeren van

een actief ruimtelijk orderingsbeleid door de centrale over-
heid gericht op het tegengaan van milieubedrijf: industrie-
vestiging, natuurgebieden.

4.5. Verkeer- en vervoersplan.

4.6. Energiebeleid: veilig stellen van energievoorziening en
stimuleren van energiebesparing.

4.7. Bevordering door de overheid van onderzoek naar
schone productieprocessen en produkten en naar mogelijk-
heden van kringlooppductie (zie 4.1)

4.8. Bevolkingspolitiek.

4.9. Bewerkstelligen van een mentaliteitsverandering bij
de mensen (door middel van onderwijs, publiciteitsmedia
en dergelijke) teneinde opjaging van de consumptie tegen te
gaan, in de zin van:

- de betekenis van een mens wordt niet bepaald door zijn
inkomen of bezit;
- ik hoef niet per sé dezelfde dingen te bezitten als mijn
buurman;
- immaterieel welzijn (onderwijs, schone lucht) kan be-
langrijker zijn dan materiële welvaart;
- "beter" kan belangrijker zijn dan "meer".

5. Toepassing met betrekking tot het economisch stelsel

5.1. Aanpassing van het prijsmechanisme door de totale
maatschappelijke kosten (inklusief de effecten ten aanzien
van de vervuiling en de uitputting) in de prijzen op te ne-
men. Hierdoor zullen produkten en productieprocessen die
vuil zijn of tot uitputting leiden, worden tegengegaan. Bo-
vendien zal een nieuwe welvaartsberekening moeten worden
toegepast: de produktie van reinigungsapparatuur mag men
bijvoorbeeld niet tot het nationaal inkomen rekenen.

5.2. De soms overheersende positie op de markt van de
producent moet worden vervangen door een overheersende
positie van de konsument. Hiertoe moet de rechtspositie
van de konsument en van de konsumentenorganisaties in de
wet worden geregeld. De konsumentenorganisaties krijgen
bijvoorbeeld de bevoegdheid voor bepaalde artikelen mini-
mum-kwaliteitseisen vast te stellen, terwijl bepaalde garan-
tiebepalingen, leveringsvoorwaarden en kontrakten tussen
konsument en leverancier de goedkeuring behoeven van een
konsumentenorganisatie willen zij rechtskracht verkrijgen.
Er komen daarbij regels ten aanzien van de vermelding van
gegevens omtrent kwaliteit en prijs. Een klachten- en be-
roepsprocedure voor geschillen tussen konsument en leve-
rancier wordt ingesteld.

5.3. Invoering van een democratisch planningssysteem. De
meerjarenplannen, die betrekking hebben op een aantal

hoofdzaken van het beleid voor verschillende sectoren van
het maatschappelijk leven, worden opgesteld in overleg
tussen de overheid, het bedrijfsleven en de andere betrok-
ken maatschappelijke organisaties (waaronder de konsu-
menten); ze worden aan het parlement voorgelegd. De plan-
nen zijn bindend voor de overheidssector; voor het be-
drijfsleven en de overige maatschappelijke organisaties
geldt dat in principe alleen als zij dit zijn overeengekomen
(zie hoofdstuk drie onder "Bewaking van de produktie-sa-
menstelling").

5.4. Invoering van een meldingsplicht voor investeringen
boven een bepaald bedrag. Hierdoor krijgt de overheid voor
het te voeren beleid inzicht in de toekomstige ontwikkelin-
gen van bedrijven, bedrijfstakken en regio's.

5.5. Invoering van een wettelijke regeling waardoor de o-
verheid de bevoegdheid krijgt voorschriften te geven voor
de bestemming van beleggingen van banken, verzekerings-
maatschappijen en pensioenfondsen. De beleggers blijven
daarbij een normale rentevergoeding ontvangen.

5.6. Verscherping van de anti-kartelwetgeving naar Ameri-
kaans model, waardoor met name monopolievorming en be-
paalde fusies kunnen worden tegengegaan en de regels van
mededinging bij aanbesteding zullen worden herzien.

6. Toepassing met betrekking tot het buitenlands beleid

Kongresstuk 9

KONSEPT VOOR HET LANDELIJK GEDEELTE VAN DE PROVINCIALE PROGRAMMA'S 1974

Verantwoording

Een werkgroep - bestaande uit E. Denig, J. de Lange, D.
van Leeuwen en A.A. Manten - heeft in opdracht van het
hoofdbestuur het landelijk gedeelte van de provinciale pro-
gramma's 1974 opgesteld. Het werkstuk valt in twee delen
uiteen: een algemene inleiding en het zeven hoofdstukken
tellende programma-gedeelte.

Het hoofdbestuur verzoekt de leden het geheel tijdens de
regionale voorkongressen in discussie te brengen.

Inleiding

D'66 voert een vooruitstrevende en beweeglijke politiek. Be-
staande structuren, methoden en beleidsdoelstellingen moe-
ten voortdurend worden getoetst aan nieuwe inzichten en ge-

gevens. Hierbij staan twee uitgangspunten voorop.

D'66 beschouwt de uitoefening van gezag als een kollektief
produkt, dat wordt geleverd aan de samenleving als geheel
en aan de burgers individueel onder hun verantwoordelijk-
heid en onder hun controle. Voorts heeft ieder mens het
recht op ontplooiing van zijn persoonlijkheid door te kunnen
meewerken aan het regelen van alle zaken die hem raken.
Om beide redenen streeft D'66 ernaar een zo groot mogelijke
kring van burgers als gelijkwaardige deelgenoten te betrek-
ken bij het politieke denken, waardoor zij meedelen in de
politieke macht. Ons eerste uitgangspunt is dus: het ver-
dunnen van de macht.

D'66 geeft hoge prioriteit aan het gezond houden van het
milieu in de breedste zin. De hiermee samenhangende pro-
blematiek heeft verstrekkende consequenties, die in feite

neerkomen op een herwaardering van de gehele sociaal-ekonomische orde. Voor velen zal dit een aanzienlijke mentaliteitswijziging betekenen, omdat met name de ekonomische groei - voorzover gericht op materiële produkten - zal moeten worden afgezworen. Dit is geen eenvoudige opgave, maar absoluut noodzakelijk voor het waarborgen van onze toekomst. Ons tweede uitgangspunt is dus: het behouden van het milieu.

Bij het regionale bestuur (nu nog de provincie) moet de regionale samenleving van burgers voorop staan. Het provinciale bestuur heeft tot nu toe sterk het karakter gehad van een intermediair, dat bemiddelt en koördineert tussen gemeenten en andere publiekrechtelijke organen in de provincie onderling en tussen deze lichamen en het nationale bestuur. In de tegenwoordige verhoudingen is evenwel ook een eigen taak voor het regionale bestuur aanwijsbaar, een taak die rechtstreeks verband houdt met de beide uitgangspunten van D'66.

Die taak tekent zich af, daar waar technische en ekonomische structuren ontstaan (of al werken) op de schaal van een provincie. Het provinciaal bestuur zal moeten voorkomen dat er een feitelijke, de burgers bindende macht ontstaat zonder een goede publieke controle. Voorts zal met kracht moeten worden meegewerkt aan decentralisatie, waar dit mogelijk en verantwoord is. Bovendien mag worden verondersteld, dat een aktiever regionaal bestuur met een taak, die de burgers meer rechtstreeks raakt, ook kan rekenen op een grotere belangstelling en steun vanuit de provinciale samenleving. De democratie is daarmee gediend.

Daarnaast spreekt de provinciale taak in het streven naar beperking van de ekonomische groei. Op provinciaal nivo kan aan deze doelstelling worden bijgedragen door een beleid, dat

- ten aanzien van de ekonomie de nadruk legt op matiging in kwantitatieve zin ("beter" in plaats van "meer").
- ten aanzien van het maatschappelijk leven het welzijn vooropstelt,
- ten aanzien van de kulturele activiteiten de diskussie stimuleert over de aan het individuele en sociale leven verbonden waarden.

Ook dat draagt bij tot het behoud van onze levensvoorwaarden. (N.B. : Er volgt nog een toevoeging over de politieke identiteit van D'66, te ontleen aan het basis-programma).

Programma

HOOFDSTUK EEN: UITGANGSPUNTEN

1.1. De bestaande provinciale en gemeentelijke indeling voldoet niet meer aan de eisen die aan regionaal en lokaal bestuur moeten worden gesteld. Enerzijds zijn veel gemeenten te klein om een behoorlijke bestuurskracht te ontwikkelen, met name voor die overheidstaken die het best in ruimer verband kunnen worden behartigd (bijvoorbeeld ruimtelijke ordening, milieuhygiëne, verkeer, werkgelegenheid). Anderzijds zijn er veel taken die bij voorkeur in kleiner verband moeten worden aangepakt (onder meer op maatschappelijk en kultureel gebied).

1.2. Het nu nog traag verlopend proces van gewestvorming moet worden versneld. Daarbij wordt gestreefd naar relatief grote gewesten, die bepaalde bevoegdheden overdragen aan functionele of territoriale raden. Bij een volledige gewestvorming wordt de provincie in haar huidige vorm overbodig.

1.3. Het is noodzakelijk het vraagstuk van de bestuurlijke herindeling systematisch te bestuderen, opdat op zo kort mogelijke termijn verantwoorde beslissingen kunnen worden genomen. Aan deze aanpak wordt op alle bestuursnivo's aktief meegewerkt, onder meer door het experimenteren met nieuwe mogelijkheden voor lokaal en regionaal bestuur.

1.4. Voor de nagestreefde decentralisatie zijn twee hoofdargumenten:

- a. verdeling van bestuurstaken teneinde overbelasting van het centrale bestuur, alsmede de gevaren van bureaukratisering en machtskoncentratie tegen te gaan;
- b. verdergaande demokratisering omdat het bestuur dichter bij de betrokken bevolkingsgroepen wordt gebracht.

1.5. Demokratisering van het openbaar bestuur op lager nivo eist echter ook, dat de lagere besturen over voldoende bestuurskracht beschikken. Deze eis werkt door op:

- a. aard en omvang van de opgedragen taken;
- b. de omvang van het territoire;
- c. de mate van zelfstandigheid bij besluitvorming en financiering.

Daarbij dient als uitgangspunt te worden genomen, dat bestuurlijke eenheden taken hebben, ten aanzien waarvan zij een reële vrijheid van handelen bezitten; dit om te voorkomen dat door beslissingen van hogerhand het meeleven van de burgers wordt gefrustreerd.

1.6. Ten aanzien van het ambt van burgemeester en kommissaris van de koningin vindt D'66 het wenselijk, dat deze ambtsdragers rechtstreeks door het volk worden gekozen. In elk geval zal zo spoedig mogelijk een regeling tot stand moeten komen, waarbij de benoeming volgt uit een voordracht van kandidaten opgesteld door de gemeenteraad, c.q. provinciale staten.

HOOFDSTUK TWEE: HET PROVINCIALE BESTUUR

2.1. D'66 zal bevorderen dat zoveel mogelijk belemmeringen worden weggenomen, die kiesgerechtigden ervan weerhoudt een benoeming in provinciale staten na te streven. In concreto kan dit geschieden door werkgevers naar redelijkheid schadeloos te stellen voor de gederfde diensttijd van hun werknemers, terwijl aan zelfstandigen een vergelijkbare uitkering wordt gegeven.

2.2. Omdat de meeste leden van provinciale staten een dagtaak hebben in ander verband, moeten aan de frakties desgewenst medewerkers ter beschikking worden gesteld.

2.3. Bij de lijst van ambten die niet verenigbaar zijn met het lidmaatschap van provinciale staten behoren die, welke door hun functie invloed (kunnen) hebben op het beleid of bestuur van lagere publiekrechtelijke lichamen:

- a. burgemeester,
- b. wethouder,
- c. gemeenteraadslid,
- d. gemeentesekretaris,
- e. sekretaris van een waterschap,
- f. lid of gekommitteerde van een bovengemeentelijk orgaan.

2.4. De kommissaris van de Koningin en de leden van gedeputeerde staten moeten het vervullen van bezoldigde nevenfuncties achterwege laten. Voor zover niet-betaalde nevenfuncties worden vervuld, moet daarvan openbaar mededeling worden gedaan. De leden van provinciale staten moeten uit eigen beweging opgave verstrekken van alle door hen beklede functies.

2.5. Zolang er nog geen wettelijke regeling bestaat dat gedeputeerde staten en de kommissaris van de Koningin voor al hun bestuursdaden verantwoording schuldig zijn aan provinciale staten, zal worden aangedrongen op een vrijwillige verantwoording terzake. Dit laatste betreft ook de aanbevelingen van de kommissaris van de Koningin inzake burgemeestersbenoemingen.

2.6. Wanneer het provinciaal bestuur de uitvoering van bepaalde taken geheel of gedeeltelijk laat verrichten onder de rechtsvorm van een stichting of vennootschap moet een verantwoordingsplicht aan provinciale staten onverkort gehandhaafd blijven.

2.7. De aard van het provinciaal bestuur wordt in belangrijke mate beïnvloed door staatsrechtelijke bepalingen en door gewoonterecht. De kommissaris, die tevens stemhebbend voorzitter is van het college van gedeputeerde staten, wordt niet gekozen, maar benoemd. De provinciale staten kunnen niet tussentijds worden ontbonden. Gewoonte is, dat niet een overeenstemming over een beleidsprogramma de basis is voor de samenstelling van het dagelijks bestuur van de provincie, maar dat een zogenaamd afspiegelingscollege wordt gevormd, waarin zoveel mogelijk politieke partijen zijn vertegenwoordigd, ongeacht de door de kiezers door hun stem voor een partij uitgesproken beleidsvoorkeuren. D'66 meent, dat het hierdoor moeilijk is voor de burgers de beleidsalternatieven in de provinciale politiek te onderkennen. Ook kan geen beroep op de kiezers worden gedaan als binnen het provinciaal bestuur tegenstellingen blijken. Meest belangrijke is, dat de beleidsvoorkeuren van de meerderheid van de kiezers niet of

ZIE VERDER VOLGENDE PAGINA

slechts afgezwakt worden vertaald in een provinciaal beleidsprogramma.

D'66 merkt dat een kollege van gedeputeerde staten zich bij zijn eerste optreden met een beleidsprogramma moet presenteren.

Indien mogelijk moet vóór de verkiezingen een kandidaat-kollege worden gevormd, zodat de kiezers zich over het programma daarvan kunnen uitspreken. Interprovinciaal moet een studie worden gemaakt van de mogelijkheden tot en de gevolgen van een wijziging van de bestuursstructuur in de hiervoor aangeduide zin, voorzover het de aspecten betreft die niet zonder wetswijziging tot stand kunnen komen.

HOOFDSTUK DRIE: ALGEMENE TAKEN

3.1 Vooruitlopend op een bestuurlijke herindeling met gedecentraliseerde bevoegdheden en taken, is een actief provinciaal beleid geboden. Er moet een einde komen aan de passieve rol van uitvoerder van nationaal- en controleur van lokaal beleid.

3.2 De door D'66 verlangde openbaarheid van bestuur werkt ook door in het provinciaal overheidsbeleid:

- a. de provinciale dokumenten zijn in het algemeen voor een ieder toegankelijk;
- b. de vergaderingen van de provinciale commissies zijn in het algemeen openbaar;
- c. het voorbereidende werk van de provincie (griffie, provinciale waterstaat, provinciale planologische dienst) moet zo vroeg mogelijk bekend worden gemaakt om inspraak van alle betrokkenen zinvol te doen zijn.

3.3 Aan de eis van openbaarheid moet niet alleen formeel worden voldaan door het ter inzage leggen van stukken, maar ook in feite door openheid en publiciteit.

3.4 Om het contact kiezer-gekozen te bevorderen zal een professioneel en slagvaardig voorlichtingsbeleid moeten worden gevoerd. Daarbij wordt door de voorlichtingsafdeling gebruik gemaakt van alle beschikbare communicatiemiddelen.

HOOFDSTUK VIER: RUIMTELIJKE ORDENING EN EKONOMIE

4.1 De bevordering van de economische groei en de snelle bevolkingsgroei hebben het provinciale planologische beleid sterk bepaald. Nu de afremming van het eerste noodzakelijk en de daling van het tweede een feit is geworden, moeten alle streekplannen en bestemmingsplannen hierop worden beoordeeld. Plannen voor woningbouw in grote nieuwbouwwijken, voor het inrichten van grote industrieterreinen en voor het aanleggen van nieuwe wegen zullen in dit kader zeer kritisch moeten worden benaderd.

4.2 Het bouwen ex artikel negentien van de wet op de ruimtelijke ordening (vooruitlopen op een bestemmingsplan) behoort slechts spaarzaam te gebeuren.

4.3 Een eventuele subsidiëring van bedrijfsvestigingen moet als een afzonderlijke kostenpost op de provinciale begroting worden opgevoerd.

4.4 D'66 zal alle medewerking verlenen aan het met spoed tot stand brengen van nationale landschappen. Regionaal gedifferentieerde studies zijn gewenst om vast te stellen of aan landbouwers in dergelijke gebieden aanvullende inkomsten moeten gaan toevloeien en in hoeverre deze bijvoorbeeld in de recreatieve sektor kunnen worden gevonden.

4.5 Spaarbekkens voor kwalitatief goed water gaan een steeds belangrijker onderdeel bij de drinkwatervoorziening vormen. De inpassing van deze spaarbekkens in de landelijke gebieden moet met zorg geschieden, rekening houdend met de veelsoortige belangen die in het geding zijn.

4.6 Bij een provinciaal wegenplan hoort een provinciaal fiets- en wandelpadenplan.

HOOFDSTUK VIJF: MILIEU

5.1 De provinciale taken met betrekking tot het milieubeheer moeten zo veel mogelijk worden samengebracht in een provinciale dienst voor het milieubeheer. Een dergelijke dienst voor het milieubeheer behoort een zelfstandige instelling te zijn (geen onderdeel van provinciale waterstaat) onder direkte verantwoordelijkheid van gedeputeerde staten.

5.2 Door middel van goed interprovinciaal overleg moet ernaar worden gestreefd een redelijke uniformiteit te bereiken met betrekking tot het heffingsbeleid en de hoogte van de bedragen inzake de verontreinigingsheffing oppervlaktewateren. De heffing moet bij voorkeur worden gekoppeld aan het gemeten waterverbruik: voor wat het bedrijfsleven betreft in combinatie met de aard en omvang van de vervuiling. Zo spoedig mogelijk moeten de biologisch niet gemakkelijk afbreekbare stoffen in het heffingsbeleid worden opgenomen.

5.3 Omdat het nog jaren kan duren voordat een wet op de bodemverontreiniging in werking kan treden moeten de provincies met spoed komen met verordeningen inzake de verontreiniging van bodem en grondwater.

5.4 Er moet een intensieve controle op milieuvervuilende activiteiten zijn, waarbij het opsporings- en vervolgingsbeleid meer wordt bepaald door de konsekventies van overtredingen dan door het gemak waarmee overtredingen kunnen worden gekonstateerd.

5.5 De provincie heeft een taak bij de inrichting en exploitatie van regionale stortplaatsen voor grof vuil.

5.6 Het recyclen van waardevolle grondstoffen uit afval verdient zoveel mogelijk te worden bevorderd.

5.7 Een ongehinderd natuurlijk herstel van daarvoor in aanmerking komende gebieden (bijvoorbeeld ondiepe ontgroningen, marginale landbouwgronden) is als volwaardig aan andere bestemmingsdoelen te beschouwen.

5.8 De veiligstelling van objecten met een aardkundige waarde moet op één lijn worden gebracht met het behoud van biologisch of kultuur-historisch waardevolle objecten, teneinde te verhinderen dat deze getuigen van de wordingsgeschiedenis van Nederland blijvend verloren gaan.

5.9 Er zullen speciale richtlijnen moeten komen voor de intensieve veehouderij, de zogenaamde bio-industrie (hoogte en aard van gebouwen, omringende beplanting, hoogte en kleur van silo's, grootte van de eenheden, strikte milieuhygiënische voorwaarden).

5.10 Er is behoefte aan provinciale verordeningen die het afgraven van de humuslaag in bossen beperken.

5.11 D'66 is voorstander van het tot stand brengen van een milieu-noodfonds, met behulp waarvan door de provincies slagvaardiger kan worden opgetreden tegen milieu-aantastingen met een rampkarakter.

HOOFDSTUK ZES: ENERGIE- EN DRINKWATER-VOORZIENING

6.1 Bij een zorgvuldig beheer van energie- en drinkwaterbronnen passen niet langer aflopende tarieven bij toenemend verbruik. Veeleer moet aan progressieve tarieven worden gedacht. Alle waterverbruik moet door watermeters worden geregistreerd. Zoveel mogelijk moet het gebruik van hoogwaardig drinkwater beperkt blijven tot doeleinden waarvoor dit inderdaad nodig is; het leveren van water van geringere kwaliteit voor andere doeleinden verdient groter aandacht.

6.2 Openbare nutsbedrijven behoren zich te onthouden van het stimuleren van het gebruik van energie en water; de voorlichting moet zoveel mogelijk gebundeld geschieden. Koelwater moet zo veel mogelijk worden gebruikt (bijvoorbeeld stadsverwarming, kassuinbouw, viskweek) in plaats van geloosd. In nieuwe wijken waar stadsverwarming wordt aangelegd kan aansluiting op het aardgasnet achterwege blijven. Gewezen moet worden op het belang van betere warmteisolatie in gebouwen, ter besparing van energie.

6.3 De democratische controle op de water- en energiebedrijven en de door hen in het leven geroepen instellingen behoort te worden vergroot.

6.4 Als nieuwe energiecentrales onvermijdelijk zijn moeten ze waar mogelijk in interprovinciale samenwerking worden gesticht, in een zo klein mogelijk aantal en op uit milieuoogpunt de minst bezwaarlijke plaatsen.

HOOFDSTUK ZEVEN: WELZIJN

7.1 Het provinciale subsidiebeleid in de welzijnssector be-

- hoort zoveel mogelijk te berusten op een totaalplan, dat in elk geval omvat:
- doelstellingen;
 - prioriteiten;
 - waarborgen voor de gesubsidieerden (bepaalde continuïteitsrechten);
 - waarborgen voor de subsidiegever (harde criteria waaraan moet worden voldaan);
 - algemene controle (volledige openheid met betrekking tot de aanvragen).

7.2 De bestaande regionale en lokale raden in de welzijnssector (bijvoorbeeld kulturele raad, sportraad) werken te veel als semi-overheidsinstanties. Het is wenselijk hun functioneren om te buigen, zodanig dat ze vooral voor de burgerij kommunikatiekkanalen zijn naar het bestuur.

7.3 De wet ziekenhuis-voorzieningen en de wet ambulancevervoer vergen van de provincie krachtige activiteiten op het gebied van planning, stimulering en coördinatie. Het hiertoe benodigde ambtelijke apparaat moet met spoed worden ontwikkeld.

7.4 De regionalisatie van de gezondheidszorg moet met kracht worden bevorderd. De provincie zal hierbij aktiever en slagvaardiger, op grond van duidelijke bevoegdheden, moeten optreden.

7.5 Het beoefenen van rekreatiesport, ook door niet-georganiseerden, verdient steun van de overheid, onder meer door investerings- en openstellingsbeleid.

7.6 Mede om overbodige vervoersbewegingen te voorkomen moet de weekendrekreatie als een derde hoofdeenheid van de openluchtrekreatie worden erkend. Openstelling van militaire terreinen voor de weekendrekreatie is gewenst.

7.7 Openluchtrekreatievoorzieningen moeten voor een belangrijk deel dicht bij woonkernen worden gesitueerd.

Kongresstuk 11

Zeven enthousiastelingen gevraagd voor dagelijks bestuur en hoofdbestuur

Er komen weer enkele aantrekkelijke plaatsen vrij in het dagelijks bestuur (twee) en in het hoofdbestuur (vijf). De eerste plaatsen zijn die van penningmeester en sekretaris politiek. Het hoofdbestuur verwacht dan ook een stroom van kandidaten die de partij vol enthousiasme door de komende beleidsperiode heen willen loodsen. Een episode die zeer levendig belooft te worden: twee verkiezingen en een grondig vernieuwde partijstructuur staan daarvoor borg. Daarom: Kom op de brug van het D'66-schip en laat U niet afschrikken door de gedachte dat het U een heleboel vrije tijd gaat kosten.

Kandidaten kunnen zich aanmelden tot dinsdag 23 oktober aanstaande 's middags twaalf uur per aangetekende brief, te zenden aan: Dagelijks Bestuur van D'66, Langestraat 61, Amsterdam, onder vermelding van "kandidaatstelling".

**DE HIERVOOR
GEPUBLICEEERDE TEKST
VALT ONDER DIREKTE
VERANTWOORDING VAN
HET HOOFDBESTUUR**

NR.70

*Als je wilt valt er best
iets ècht goeds te maken.
En Hofnar wil wel: Nr.70.
10 puur-tabak senioritas,
en dat voor
2.50.*

"IN PERMANENT OVERLEGORGAAN WORDT TE VEEL GEPRAAT OVER ONZE IRRITATIES"

door GUILLAUME SPIERING

(eindredakteur democraat)

VOORSCHOTEN - De aanwezigen op de laatstgehouden algemene ledenvergadering van D'66 in Het Turfschip in Breda kennen de 31-jarige mevrouw drs P(aula) C. J. Wassen-van Schaveren uit Voorschoten als komponiste en uitvoerend artieste van het kongreslied "Geen gezeik". Door dat lied werd Paula Wassen tijdens die algemene ledenvergadering een soort "nationale figuur". Maar, ondanks het feit dat zij binnen D'66 een harde werkster is - zij slaat bijna geen vergadering of bijeenkomst over - heeft Paula Wassen nog niet die bekendheid die zij bepaald had kunnen hebben.

Maar Paula Wassen is meer dan een komponiste en een harde werkster. Ze is sinds mei 1971 lid van de Eerste Kamer en sinds augustus 1972 lid van de D'66-delegatie in het permanent overlegorgaan van de drie progressieve partijen. Daarnaast is ze ook nog full-time als wetenschappelijk onderzoeker verbonden aan het Nederlands Instituut voor Preventieve Geneeskunde in Leiden. Daar houdt ze zich als psychologe bezig met de psycho-sociale ontwikkeling in de begeleiding van kinderen door hun ouders.

Enige tijd geleden kwam Paula Wassen voor de eerste maal uitgebreid voor het voetlicht. Samen met partijgenoot en kollega-Kamerlid ir N. F. I. Schwarz vroeg zij aan minister Boersma (sociale zaken) hoe ver oud-minister dr G. M. J. Veldkamp was gevorderd met het stroomlijnen en groeperen van de sociale wetgeving, waarvoor hij in 1967 van de regering opdracht kreeg. Een dag later kwam dr Veldkamp vanuit Genève in het geweer en vertelde hij dat hij het werk allemaal alleen moest doen en zei hij in indirecte bewoordingen dat hij de vraag eigenlijk zeer onbeleefd vond.

Platform

GS: Wat is eigenlijk het permanent overlegorgaan?

PW: Het is een platform van afgevaardigden van de drie progressieve partijen. Die afgevaardigden wisselen informatie uit, spreken vragen door, bespreken problemen en doen voorstellen aan de besturen van de drie partijen. Het is geen beslissingsorgaan, ook geen adviesorgaan, er wordt louter en alleen overleg gepleegd. Het overlegorgaan bestaat uit de voorzitters van de drie Tweede-Kamerfrakties, de voorzitters van de drie partijen en nog drie mensen per partij. Als een zeer deskundig probleem aan de orde komt worden specialisten uitgenodigd. Het overlegorgaan vergadert één keer in de veertien dagen, op vrijdagmorgen. De vergaderingen staan bij toerbeurt onder leiding van de drie partijvoorzitters.

Instrument

GS: Wat is het verschil tussen het permanent overlegorgaan van drie oppositiepartijen en het permanent overlegorgaan van drie regeringspartijen?

PW: Voor de verkiezingen had de PPR natuurlijk een veel kleinere stem in het orgaan. Na de verkiezingen is de stem van de PPR en die van D'66 gelijk geworden. De PvdA bleef de grootste partij en laat dat ook blijken. De partij legt vaak haar volle gewicht in

de schaal. De PPR en D'66 worden dan voor het blok gezet. Dat is na de verkiezingen meer het geval dan voor de verkiezingen, want omdat de drie partijen nu in de regering zitten kunnen ze het zich veel minder permitteren het niet eens te zijn. Dat zou nu veel meer consequenties hebben. De drie partijen hadden en hebben een gezamenlijke doelstelling. Sinds bijna vijf maanden hebben ze ook het instrument (namelijk de macht) in handen om die doelstelling te realiseren. En dat instrument moeten ze in handen houden.

Irritaties

GS: Wat is het nut van het permanent overlegorgaan?

PW: Bestaande irritaties kunnen worden uitgepraat, ideeën van elkaar kunnen worden getoetst en er kunnen gezamenlijke activiteiten worden ontwikkeld. Helaas wordt er te veel over irritaties gesproken. Die zijn er ongelukkigwijze namelijk legio, omdat de manier van politiek bedrijven tussen de drie partijen nogal verschilt. Helaas gaat er ook nogal wat tijd zitten in het geven van de nodige informatie door de drie fractievoorzitters.

Opheffing

GS: D'66 is er voorstander van de Eerste Kamer op te heffen. Waarom is de partij dan toch in dat lichaam vertegenwoordigd?

PW: Hoewel het principe op zich wel goed is, vinden we het niet efficiënt voor een tweede lezing van de besluiten een heel apparaat in stand te houden. We maken ons sterk dat dat niet op een andere manier kan gebeuren door bijvoorbeeld een uitbreiding van de Tweede Kamer. Omdat we niet nadrukkelijk de Eerste Kamer willen opheffen spreken we over opheffing van één van beide Kamers. Het gaat er namelijk niet om dat de Eerste Kamer verdwijnt, maar dat er één Kamer overblijft. De besluiten die door die Kamer zijn genomen moet men dan twee à drie maanden laten liggen en er dan eventueel zo

PAULA WASSEN, sinds enige weken voorzitter van de Eerste-Kamerfractie van D'66. Zij volgde ir N. F. I. Schwarz op, die Kroonlid in het kollege van bestuur van de Technische Hogeschool in Delft is geworden. Hij blijft wel lid van de Eerste Kamer. Paula Wassen is de jongste fractievoorzitter die Het Binnenhof ooit tussen zijn muren heeft gehad.

nodig op terugkomen. Een bijkomstigheid is dat de wijze van kiezen van de leden van de Eerste Kamer niet overeenstemt met de principes van D'66 over directe vertegenwoordiging en mokratie. Dat D'66 wel in de Eerste Kamer is vertegenwoordigd komt omdat we gewoon een vinger in de pap willen hebben. Wij moeten daar zitten waar ook de anderen zitten, want we kunnen het ons niet permitteren niet mee te doen.

Deskundigen

GS: Hoe is de werkwijze van de Eerste Kamer?

PW: De leden van de Eerste Kamer krijgen alle stukken toegestuurd die ook de leden van de Tweede Kamer krijgen toegestuurd. Alleen de stukken die door de Tweede Kamer zijn goedgekeurd of aangenomen worden door de Eerste Kamer behandeld. Die stukken gaan eerst naar de commissies, die een voorlopig verslag maken. Daarop komt van de minister een memorie van antwoord en op hun beurt maken de commissies dan een eindverslag. Daarin staat duidelijk aangegeven over welke punten uit het stuk men tijdens de plenaire zitting wil praten. Elke dinsdag komt de Eerste Kamer in plenaire zitting bijeen. Als dat nodig is

vergaderd de Kamer ook op woensdag. De stemming over een stuk is nooit op dezelfde dag als waarop het stuk is behandeld. In de Eerste Kamer worden nooit verhitte discussies gevoerd, want daarvoor zijn de leden veel te specialistisch. Het zijn allemaal deskundigen op een bepaald terrein. Wat die discussies betreft is een vergadering van de Eerste Kamer een beetje a-politiek.

Vergoeding

GS: Hoeveel tijd spandeert u aan uw lidmaatschap van de Eerste Kamer en welke vergoeding staat daar tegenover?

PW: De Eerste Kamer vergadert dus elke dinsdag, vaak ook 's avonds, en indien nodig wordt de vergadering op woensdag voortgezet. De commissievergaderingen zijn ook op dinsdag. Ik ben vrijwel elke avond bezig met mijn werk voor de Eerste Kamer en daarnaast nog ten minste één dag van het weekeinde. Leden van de Eerste Kamer krijgen geen presentiegeld, maar wel onkostenvergoeding. Presentiegeld is namelijk niet belastingvrij en een onkostenvergoeding wel. De leden van de Eerste Kamer krijgen een onkostenvergoeding van tienduizend gulden per jaar voor hen die dichtbij Den Haag wonen. De vergoeding loopt op tot vijftienduizend gulden voor hen die in de uithoeken van het land wonen. Van dat geld moeten de leden van de Eerste Kamer zelf alles betalen: reizen van en naar het Eerste-Kamergebouw, eventuele overnachtingen, postzegels en telefoon. Eigenlijk zouden de gemeenteraadsleden ook een onkostenvergoeding moeten krijgen in plaats van presentiegeld. Maar dat zal er wel nooit van komen, want dat scheelt de staat veel te veel aan belastinginkomsten.

Herverkiezing

Volgend jaar worden provinciale verkiezingen gehouden. Eén van de eerste dingen die de nieuwe staten doen is het kiezen van nieuwe Eerste-Kamerleden. Stelt u zich weer kandidaat?

PW: Die beslissing stel ik uit tot het allerlaatste moment. Ik zou graag Eerste-Kamerlid willen blijven, maar het is moeilijk te combineren met mijn baan. Ik heb het gevoel dat ik nu beide minder goed doe dan ik zou kunnen. Het liefste zou ik mijn baan laten schieten en alleen politiek doen, maar het verstandigste is de politiek te laten

schieten. Overigens is het nog maar zeer de vraag of ik zou worden herkozen. Drie Eerste-Kamerleden voor D'66 blijven zitten tot 1976. Dat zijn Eisma, Rang en Schwarz. Als je nu de balans opmaakt is het nauwelijks haalbaar dat D'66 weer in totaal op zes zetels komt. Ik reken op één zetel (in totaal dus vier zetels) en in het meest gunstige geval op twee zetels (in totaal dus vijf zetels). De markt zal volgend jaar dus heel snel zijn verzadigd.

Werkwijze

GS: Als u graag alleen politiek wilt doen, waarom stelt u zich dan niet kandidaat voor de Tweede Kamer?

PW: Mijn werkwijze zou niet passen in een kleine fractie. Ik ben nu eenmaal wetenschappelijk onderzoeker en zou te veel tijd nodig hebben om een bepaald onderwerp gedegen voor te bereiden. Als Tweede-Kamerlid heb je daar geen tijd voor omdat je te veel onderwerpen om handen hebt. Ik zou mij pas kandidaat stellen voor de Tweede Kamer als ik zeker wist dat D'66 vijftien zetels zou halen. Dan kan ieder lid van de fractie één ministerie coveren en daaraan al zijn aandacht kunnen besteden. Zoveel minder zetels je hebt dan vijftien zoveel ministeries minder kunnen ook worden gecovert. Een fractie van vijftien zetels is daarom mooi, maar mijn ideaal is nog steeds een twee-partijstelsel.

Toekomst

GS: U bent lid van de Eerste Kamer, u bent lid van het permanent overlegorgaan en u bezoekt veel bijeenkomsten en vergaderingen. Als u de meningen die u daar hoort samenvoegt, hoe ziet u dan de toekomst van D'66?

PW: Ik ben niet van plan om van mijn hart een moordkuil te maken en daarom stel ik, dat ik die bijzonder somber inzie. Ik vind dat D'66 veel te veel tactisch bezig is met de partijverhoudingen en dat inhoudelijk te weinig wordt gedaan. Niet alleen daarom heeft D'66 inhoudelijk weinig te zeggen. Voor mij is het dan de grote vraag of de partij nog wel reden van bestaan heeft. Het lijkt mij noodzakelijk dat tijdens de komende algemene ledengadering in Utrecht daaraan een discussie wordt gewijd. Het is kiezen of delen: of we gaan snel inhoudelijk aan het werk of we gaan op deze voet verder. Dat laatste houdt voor mij in dat de partij moet gaan werken aan een opheffing. D'66 kan beter een goed testament schrijven en een abrupte dood sterven dan sterven na een tergend lange en uiterst moeilijk te verdragen lijdensweg. Dat wil niet zeggen dat het dan voor honderd procent is afgelopen met D'66. We zouden een politieke beweging kunnen worden of ons aansluiten bij bestaande partijen. Voor mijn gevoel zouden we bijvoorbeeld als groepering binnen de linker vleugel van de PvdA zeer nuttig werk kunnen doen. De machtsstrijd gaat nu verder buiten ons om. Het gaat nu niet meer tussen progressief en confessioneel, maar tussen de PvdA plus aanhang en de VVD plus aanhang.

MEDEDELINGEN

Proefschrift

Drs Jan Joele uit Groningen - sinds 11 maart lid van het hoofdbestuur - is in september uit dat bestuur getreden. Hij gaat dan voor een jaar naar Amerika waar hij gaat werken bij het instituut voor technologie van de Harvard University in Cambridge. Zijn werk daar is een onderdeel van het verzamelen van gegevens voor het schrijven van een proefschrift.

Bestuurslid

De 36-jarige drs Minne Dijkstra uit het Friese Beetsterzwaag - van februari 1967 tot december 1972 Tweede-Kamerlid voor D'66 - is benoemd tot lid van het dagelijks bestuur van de Nederlandse Omroepstichting (NOS). Hij is tevens benoemd tot sekretaris van het NOS-bestuur. Binnen het dagelijks bestuur (officieel: raad van beheer) van de NOS is hij kommissaris voor regionale zaken. Hij was voor deze functie kandidaat gesteld door het Nationaal Overleg voor Gewestelijke Kultuur.

Scholingskursus

Ook in het komende seizoen zullen de Nederlandse Vereniging voor Vrouwenbelangen en de Nederlandse Bond van Plattelandsvrouwen een politieke scholingskursus organiseren. Dit naar aanleiding van de gunstige resultaten van de cursus in het afgelopen seizoen. In het komende seizoen doen ook de Nederlandse Vereniging van Huisvrouwen, de Nederlandse Christen-Vrouwenbond, het Katholiek Vrouwengilde en de Stichting Katholieke Plattelandsvrouwen mee aan de organisatie.

In oktober worden vier "lessen" over staatsinrichting gepubliceerd die tijdens bijeenkomsten worden besproken. In november, januari, februari en maart worden door de verschillende politieke groeperingen vragen samengegesteld, die door deze groeperingen zelf tijdens de cursusavonden kunnen worden toegelicht. Het aksent van de cursus wordt gelegd op de verkiezingen voor de provinciale staten en de gemeenteraden van volgend jaar. Inlichtingen over deze politieke scholingskursus kunnen worden ingewonnen bij: Nederlandse Vereniging voor Vrouwenbelangen, Paramariboplein 18-1, Amsterdam, telefoon: 020-120508.

Onderwijs

Het Vrouwencontact in de Partij van de Arbeid organiseert op donderdag 11 oktober aanstaande een kongres over het doel van het onderwijs in Nederland. Om iedereen buiten het Vrouwencontact gelegenheid te geven zijn mening hierover kenbaar te maken houdt het Vrouwencontact een enquête. Inlichtingen over het kongres en de enquête kunnen worden ingewonnen bij: Vrouwencontact in de Partij van de Arbeid, Tesselschadestraat 31, Amsterdam, telefoon: 020-125811.

**Waarom zouden al die
D'66-kiezers eigenlijk
geen D'66-leden
worden ?
Zorgt daarvoor !**

Steven van Os, het raadslid dat het in Schermerhorn alleen moet doen:

"BOUW EERST GOEDE AFDELING OP EN DOE PAS DAARNA MEE AAN DE VERKIEZINGEN"

door B.M. VAN DAM
(lid hoofdbestuur)

SCHERMERHORN - De 29-jarige Steven van Os en zijn 31-jarige vrouw Rita vestigden zich in augustus 1969 als pas getrouwd paar in het Noordhollandse Schermerhorn, dat nu na een gemeentelijke herindeling samen met Noord-Schermer, Zuid-Schermer, Oterleek en Stompetoren de gemeente Schermer vormt. Het duurde niet lang of Steven was zeer actief in een kersverse afdeling van D'66, waarin hoofdzakelijk uit de Randstad afkomstige jonge mensen waren verenigd. De plaats Schermerhorn wordt nu - volgens een ruwe schatting van Steven - voor tweederde deel bevolkt door oorspronkelijke bewoners en voor één derde deel door nieuw-komers.

Wegens zijn activiteiten binnen de afdeling werd Steven kandidaat gesteld voor de gemeenteraad en sinds augustus 1970 vormt hij in dat vertegenwoordigende lichaam de eenmans-fraktie van D'66. De andere partijen en groeperingen in de gemeenteraad zijn de PvdA met twee zetels, de KVP met twee zetels, de combinatie van ARP en CHU met één zetel, de VVD met één zetel en Gemeentebelangen met vier zetels; het geheel onder leiding van burgemeester T. Visser.

Stevens advies aan alle komende eenmans-frakties: "Behalve wanneer de afdeling al gedurende ten minste twee jaar zeer actief is en niet in de gemeenteraad is vertegenwoordigd, sla de komende periode van vier jaar over en bouw eerst een goed georganiseerde afdeling op. Ontplooi plaatselijke activiteiten en zorg ervoor dat een harde kern wordt gevormd die naam en ontzag verwerft. Ga na vier jaar met deze harde kern in de slag. Vooral voor nieuwelingen in het politieke bedrijf is dit een goede leerschool en een nuttige inwerkperiode".

Frustratie

Terugkijkend op drie jaar gemeenteraadswerk heeft hij één grote frustratie: "Het feit dat je over minder directe informatie beschikt over zaken die leven dan de gemeenteraadsliden uit de oude kern. Zij worden veel eerder aangesproken en geïnformeerd dan de nieuw-komers. Bovendien, mijn vrouw werkt en ik verdien mijn boterham in Amsterdam. Daardoor ben je gewoon minder bereikbaar voor de mensen die je hebben gekozen. Daar komt nog bij, dat ik in ploegendienst werk waardoor de nodige problemen ontstaan bij het bezoeken van gemeenteraads- en commissievergaderingen".

Een samenwerking met de PvdA bestaat in de gemeenteraad van Schermer niet of nauwelijks. "Dat ligt voor een deel ook aan mezelf. De PvdA in de gemeente Schermer is te zeer nieuw-links en de aanpak van de partij is te ideologisch. Dat ligt mij niet. Met de éénmans-fraktie van de VVD heb ik een soort gentlemen-agreement: waar mogelijk werken we samen. De beide afdelingsbesturen hebben dit uitvoerig doorgesproken".

Volgens Steven is de afstand tussen bestuurders en bestuurden veel kleiner en direkter dan in grote steden. "Daardoor werkt polarisatie bij de inwoners afstotend ten aanzien van die partijen die polarisatie bedrijven. In dit verband is het typerend dat het Tweede-Kamerlid Aad Kosto van de PvdA - zijn vrouw is in Schermer gemeenteraads-

lid voor die partij - onlangs in een interview met de Alkmaarse Courant heeft gezegd, dat hij wars is van D'66 omdat in deze partij meer liberalen zitten dan in de VVD".

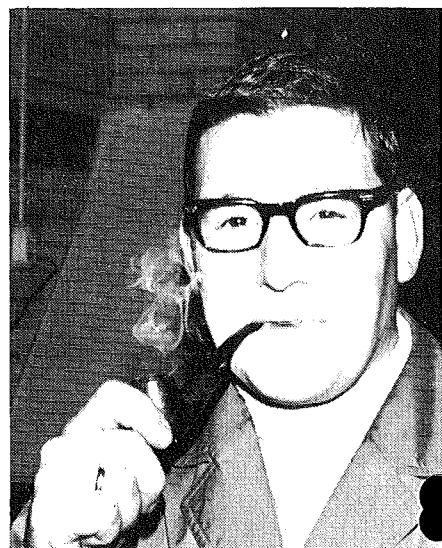
Toekomst

De toekomst voor D'66 in Schermer ziet Steven somber in. "Bij gebrek aan inzet van de leden en derhalve continuering van de bestaande situatie zie ik geen toekomst. Ik verwacht echter wel zo veel stemmen dat er weer één zetel uitkomt. Toch zou de afdeling er goed aan doen vier jaar over te slaan, hoewel ik beseft dat een terugkomen daarbij bijna tot de onmogelijkheden behoort. Intern zal hierover nog wel het één en ander moeten worden besproken. De vraag is: Krijgen we in één jaar weer een actieve afdeling van de grond, want het is bijna een bovenmenselijke taak om zonder afdelingssteun het gemeenteraadswerk naar behoren te kunnen uitvoeren".

Volgens Steven is er te weinig activiteit van de afdeling uitgegaan om contacten te leggen met hoofdbestuur, regiobestuur, provinciale staten en werkgroepen. "Daarom zou het nuttig kunnen zijn dat de provinciale statenfraktie (behalve in incidentele gevallen door tijdnood) informatie niet direkt doorspeelt naar de gemeenteraadsfraktie, maar die informatie via de afdelingskern laat lopen. De leden raken dan meer betrokken bij de zaken en hebben dan tevens de verplichting deze informatie met hun man of vrouw in de gemeenteraad door te praten".

Openheid

De openheid in Schermer is volgens Steven volledig gerealiseerd. "De betrokkenheid van de burgers bij het bestuur nam zo toe, dat in de loop van de jaren de raadszaal te klein werd om alle belangstellenden te huisvesten. D'66 is met de realisering van de openheid begonnen en werd direkt bijgestaan door de PvdA en de VVD. Bij het realiseren van die openheid hebben we erg veel tegenwerking ondervonden van Gemeentebelangen en de konfessionelen".

- STEVEN VAN OS -

Steven is tegenstander van een landelijk concept voor gemeentelijke programma's. Eén- en meermans-frakties moeten op korte termijn met hun achterban zelf een programma opbouwen en daarbij uitgaan van de kennis van en ervaring in de plaatselijke problematiek. Het landelijk concept van de vorige gemeenteraadsverkiezingen was te weinig aan de praktijk getoetst. Daardoor waren bepaalde punten te idealistisch en door een te geringe kennis van de realiteit bestuurlijk niet haalbaar".

Kontakten

Bij de gemeenteraadsverkiezingen van vorig jaar zal Steven zich niet herkiesbaar stellen. "Ik heb het gevoel dat ik niet heb gedaan wat ik had kunnen doen door het ontbreken van steun van mijn achterban, door de onregelmatigheid van mijn baan en door het ontbreken van contacten met hoofdbestuur, regiobestuur en provinciale staten. Ik had af en toe een schop in mijn lendenen nodig, zowel van de afdeling als van de landelijke partij. En juist die schop heb ik zo node gemist".

Salarissen

Als gemeenteraadslid heeft Steven nog één wens. "Er moet een door de wet vastgestelde verhouding worden geschapen tussen werkgevers enerzijds en gemeentelijke en provinciale bestuurders anderzijds. Als dat niet lukt vinden we binnenkort niemand meer die zich in zijn vrije tijd beschikbaar stelt voor de steeds zwaarder wordende en steeds grotere offers vragende bestuurstaak. Vooral de salarissen van wethouders en gemeenteraadsliden van kleine gemeenten moeten worden aangepast omdat het gevaar van onbestuurbaarheid door beperkte en/of onjuiste selectie levensgroot aanwezig is. Ik ben huiverig als ik kijk naar het grote aantal mutaties bij wethouders, gemeenteraadsliden en provinciale statenleden".